

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

อรรรรณ เกิดจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2557

**The Participation of Local Community in Eco-Tourism Management at
Klongkon Mangrove Forest in Samutsongkhram Province**

Orawan Kerdjan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Tourism Management

Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
ชื่อผู้เขียน	อรรณณ เกิดจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สุวันชัย หวนนากลาง
สาขาวิชา	การจัดการการท่องเที่ยว
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม 2) ทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และ 4) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาสรุปผลเป็นตาราง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาสรุปเป็นประเด็นสำคัญ และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคน 354 คน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การหาสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาสถิติขั้นสูง ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้สถิติทดสอบค่า T-test และมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test หรือ ANOVA)

ผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน พบว่า ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับดี โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และการชมวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ประกอบกับได้มีการกำหนดแผนงาน จัดกิจกรรมที่ช่วยให้คนในชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดูแล รักษา แหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญมีการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

ท้องถิ่น โดยมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวด้วยสื่อต่างๆ นอกจากนี้ทาง ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคนนั้น ต้องการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท ต้องการโครงการเกี่ยวกับการรณรงค์การปลูกป่าชายเลนให้มีความต่อเนื่อง

ผลการศึกษา การเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1) ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมแตกต่างกัน 2) ด้านการวางแผน เพศ อายุ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน 3) ด้านการดำเนินงาน เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ และอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน 4) ด้านการรับผลประโยชน์ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมแตกต่างกัน และ 5) ด้านการติดตามและประเมินผล เพศ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา การทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน พบว่า ส่วนใหญ่ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในทุกๆ ด้าน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลน

Thesis Title	The Participation of Local Community in Eco-Tourism Management at Klongkon Mangrove Forest in Samutsongkhram Province.
Author	Orawan Kerdjan
Thesis Advisor	Dr. Suwanchai Hounnaklang
Department	Tourism Management
Academic Year	2013

ABSTRACT

The study aims to 1) Study participation of community leaders and those affiliated with the natural attractions at Klongkon Mangrove Forest in Samutsongkhram Province. 2) Cognitive tests of local people about Eco-tourism. 3) Compare the demographic characteristics of the local people with the participation of communities in the management of Eco-tourism at Klongkon Mangrove Forest in Samutsongkhram Province. And 4) Study the participation of local people in the management of Eco-tourism at Klongkon Mangrove Forest in Samutsongkhram Province.

This research using the qualitative research by means in-depth interviews. Interview those affiliated with Eco-tourism at Klongkon Mangrove Forest. The data obtained from the interviews brought conclude as the table. By means content analysis is a summary of key issues. And quantitative research use Questionnaire survey sample of people in the local community Klongkon 354 people. By using program in data analysis is divided into 2 categories is basic statistical analyzes include Percentage Frequency Mean and Standard Deviation and Advanced statistical analyzes include Independent Samples T-test and F-test or ANOVA.

Regarding the study of participation of community leaders and those affiliated with the attraction Klongkon Mangrove Forest, the study found that all departments concerned have cognitive about Eco-tourism at a good level. By the organizing various activities are consistent with the objectives of Eco-tourism. Which is a mangrove forest resource conservation and a see the lifestyle of people in local communities. In addition, the plan work has defined organizing activities that enables people in local communities participate in conservation, Caring for attraction. And the key has distributed income to people in the local community. Attraction public

relations to tourists with the various media. In addition, The Conservation Center wants the community Learning Center and Home stay and resorts wants project about the campaign mangrove planting provide a continued.

Regarding the comparison of the demographic characteristics of the local people with the participation of communities in the management of Eco-tourism at Klongkon Mangrove Forest in all 5 aspects, the study found that 1) aspects search problem and the cause of the problem gender revenue and duration of lived participate is not different while age education and occupation participate different. 2) aspects planning gender age and duration of lived participate is not different while education occupation and revenue participate different. 3) aspects implementation gender education revenue and duration of lived participate is not different while age and occupation participate different. 4) aspects the beneficiaries age and revenue participate is not different while gender education occupation and duration of lived participate different. And 5) aspects tracking and assessment gender participate is not different while age education occupation revenue and duration of lived participate different. Statistical significant level 0.05

For the results of cognitive tests of local people about Eco-tourism, the study found that in overall most people in the local community have Cognitive about the management Eco-tourism in high level.

For the level of participation of local people in the management of Eco-tourism at Klongkon Mangrove Forest, the study found that most of people in the local community Klongkon have level the participation of the community is medium level in the management of Eco-tourism at Klongkon Mangrove Forest in all aspects.

Keywords: Participation of the community; Management of Eco-tourism; Mangrove forest

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดีจาก ดร.สุวันชัย หวนนากลาง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาที่มีประโยชน์กับงานวิจัย และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง นอกจากนั้น ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการท่านอื่น ๆ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศพร ภาระสกุล ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้สามารถเสร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เชียง เกาซิด อาจารย์ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถิติ ที่กรุณาสละเวลาให้คำชี้แนะ คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนคลองโคน และผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท ได้แก่ บ้านไม้ชายเลนรีสอร์ท รวมทั้งคนในชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองโคน ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยและตอบแบบสอบถามงานวิจัย

ในท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประวิทย์ เกิดจันทร์ คุณแม่อัญชลี ดุลยะสิทธิ์ ที่เลี้ยงดู สนับสนุนให้การศึกษาที่ดี และให้กำลังใจตลอดมา ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณ อัญชลี ศรีชัยรัตน์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีมาตลอด จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

อรวรรณ เกิดจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	7
2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	16
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	24
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	35
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	38
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	42
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
2.9 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	55
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	56
3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	56
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
3.3 เครื่องมือในการวิจัย.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4. ผลการศึกษา.....	63
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	63
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	70
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	115
5.2 ขอบเขตของการศึกษา.....	116
5.3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	116
5.4 สรุปผลการศึกษา.....	117
5.5 อภิปรายผลการศึกษา.....	124
5.6 ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	140
ก ภาพที่เกี่ยวข้องกับป้าชายเลนคลองโค่น.....	141
ข ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	147
ค แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	151
ง แบบสอบถาม.....	154
ประวัติผู้เขียน.....	161

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	64
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ.....	70
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ.....	71
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	71
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอาชีพ.....	72
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	73
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน.....	73
4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	74
4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	78
4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	79
4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	80
4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	82
4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	83
4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม”.....	84
4.16 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	86
4.17 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ.....	88
4.18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	89
4.19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.20 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	91
4.21 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	93
4.22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	94
4.23 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงรายได้ต่อเดือน.....	95
4.24 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	96
4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.26 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	99
4.27 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	100
4.28 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงเพศ.....	102
4.29 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	103
4.30 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	104
4.31 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน.....	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.32 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	107
4.33 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ.....	109
4.34 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	110
4.35 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	111
4.36 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงรายได้ต่อเดือน.....	112
4.37 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน.....	113
5.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.2	แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น.....	124

DRPU

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แผนที่การเดินทาง ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	8
2.2 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	55

DU
PU

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งของโลกที่จัดว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายประเภท กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค ทั้งที่เป็นแหล่งธรรมชาติ กิ่งธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งเก่าและใหม่ จนกล่าวได้ว่าเป็นมรดกทางการท่องเที่ยว (Tourism Heritage) อันมีคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์อยู่เป็นจำนวนมาก ในความหลากหลาย และปริมาณดังกล่าว มีทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนหนึ่ง ซึ่งมีศักยภาพสูง และเหมาะสมที่สามารถจะนำมาพัฒนาและจัดการ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่มุ่งแสวงหาความเพลิดเพลินและการศึกษาเรียนรู้ควบคู่ไปกับการเดินทางอย่างมีความรับผิดชอบต่อรูปแบบที่เรียกกันว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Eco Tourism และมีปัจจัยหลายประการบ่งชี้ว่าปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีการนำเสนอโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือแนวคิด 7 Greens Concept ซึ่งหมายถึง แนวคิดที่สื่อถึงการท่องเที่ยวที่ใส่ใจ หรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นนโยบายหลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่นำมาใช้เป็นหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย Green Heart, Green Logistics, Green Attraction, Green Community, Green Activity, Green Service และ Green Plus โดยมุ่งเน้นให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และสอดคล้องนโยบายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้น Green Tourism ให้ผู้คนตระหนักและส่งเสริมกิจกรรมด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, 2553)

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเกิดขึ้นจากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและลบต่อชุมชนท้องถิ่น ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ปัญหาและผลกระทบทั่วไปที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวมีอยู่มากมาย ดังเช่น ผลกระทบด้านลบต่อเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ ทำให้ชุมชนแออัดแย่งผลประโยชน์กัน ค่าครองชีพในชุมชนสูงขึ้น

ผลกระทบด้านลบต่อสังคมและวัฒนธรรม คือ ปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว การเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของชุมชนท้องถิ่น ส่วนผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ เกิดมลภาวะต่อชุมชน เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ที่สร้างขึ้นในชุมชนนั้น โดยชุมชนท้องถิ่นได้กำหนดมาตรการในการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบของการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทาง ในการรองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว (สำนักงานการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546) โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นนั้น ส่วนมากไม่ได้มีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ท่องเที่ยว (Carry Capacity : CC) คือ ระดับความสามารถในการเจริญเติบโตหรือการทนต่อเปลี่ยนแปลงในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น โดยสิ่งแวดล้อมยังสามารถคงอยู่หรือดำเนินอยู่ได้อย่างปกติและปราศจากผลกระทบ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งรวมถึงมนุษย์ด้วย หากเกินกว่านี้สิ่งแวดล้อมจะได้รับผลกระทบกระเทือนและอาจถูกทำลายลงจนไม่อาจฟื้นกลับสู่สภาพเดิมได้อีก ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบและโครงสร้างของแต่ละระบบนิเวศ ความสามารถในการรองรับทำให้ทราบว่าระบบนิเวศนั้น มีขีดความสามารถที่ทนต่อการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาตามมาภายหลัง เมื่อแหล่งท่องเที่ยวเติบโตขึ้น และเข้าสู่ในตลาดแข่งขันแล้ว ก็จะเริ่มถึงจุดอิ่มตัว และตกต่ำลงในที่สุด โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการวางแผนพัฒนาให้ยั่งยืนไม่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยว (สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553)

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความสนใจ และพยายามหาวิธีการที่ดีที่สุดมาดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามแนวความคิด การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วรรณพร วนิชขานกร และคณะ, 2541)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นช่วงแห่งการบูรณาการ คือ เป็นการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่ นำมาบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา หรือทำให้ดีขึ้น เพื่อให้แนวความคิดได้ถูกถ่ายทอด และลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งยังมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาอีกหลายส่วน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการที่มีอยู่ มีมาตรฐานและสามารถแข่งขันแบ่งในตลาดการท่องเที่ยวเอาไว้ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงในพื้นที่ รวมทั้งต้องอาศัยความ

เข้าใจในกระบวนการ และโครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องสามารถดำเนินการได้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และไม่ขัดแย้งกับกรอบนโยบายหลักที่ได้ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์เอาไว้ (กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการปลูกจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และจัดให้มีการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะประกอบไปด้วยข้อกำหนดต่างๆ ตามกองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับสมาคมไทยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยกำหนดขึ้น แหล่งใดไม่สามารถจัดการให้ได้ครบตามเกณฑ์กำหนดก็ไม่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ (ประจิต สกุนะพัฒน์ และคณะ, 2554)

ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2554)

อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยวที่เป็นจริงนั้น การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรมักมีการแปรรูปทรัพยากร และอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสียหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบย่อยต่างๆ รวมทั้งผลต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในทางกลับกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอื่น เช่น ระบบชุมชน ระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่ระบบท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ขาดระบบการจัดการที่ดี เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จได้เลย นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

ในปัจจุบันนี้ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวได้คำนึงถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม ฯลฯ ทำให้การดูแลทรัพยากรธรรมชาติเป็นเรื่องที่สำคัญลำดับแรกในการพัฒนาชุมชน ประเทศ ซึ่งในบางครั้งปัญหาบางอย่าง เมื่อเกิดขึ้นก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ เพราะไม่ได้ทำลายธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังมีการทำลายวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเดิมไปด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นความจำเป็นที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้มีความสมบูรณ์ โดยที่ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่เสื่อมโทรมได้ง่าย จึงควรมีการจัดการให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการที่ดีขึ้น โดยส่วนหนึ่งจำเป็นต้องมาจากคนในท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการช่วยกันจัดการแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวที่นั่น เกิดความยั่งยืนขึ้นมาได้ และนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถเกิดได้จากการร่วมมือของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ รวมไปถึงการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดี

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) อาจจะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน (ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล) ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
2. คนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่ศึกษาไว้ที่ป่าชายเลนคลองโคน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ศึกษา คือ เดือนพฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2556

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอุปสรรค และผลกระทบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนท้องถิ่นคลองโคน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคนอย่างยั่งยืน
2. สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. เป็นแนวทางให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคนในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่างๆ ของ การดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น การรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วย ตนเอง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถดำเนินงาน กิจกรรมใดๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2526)

ท้องถิ่น หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเน้นถึงลักษณะทางสภาพแวดล้อม ทางภูมิศาสตร์และทางธรรมชาติ ที่มีความเป็นขอบเขตเฉพาะพื้นที่นั้นๆ เป็นสำคัญ และยังมี ความหมายที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ ระดับย่อยตามเขตการปกครอง หรือเป็นหน่วยงานระดับ รองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไป ตามแผน โดยมีการจัดองค์การ บริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม เพื่อให้ เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ ทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ในแหล่ง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และ การท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วม ของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

ป่าชายเลน หมายถึง กลุ่มสังคมพืชซึ่งขึ้นอยู่ตามชายฝั่งทะเลในเขตน้ำทะเลลงต่ำสุด และน้ำทะเลขึ้นสูงสุด พบได้ในบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว ทะเลสาบ และเกาะ ที่ได้รับ อิทธิพลจากน้ำเค็มในมหาสมุทร และน้ำจืดจากแผ่นดิน รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้นน้ำลง ทำให้ พืชที่ขึ้นในป่าชายเลน มีลักษณะทางสรีรวิทยา และการปรับตัวทางโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันเพื่อให้ สามารถดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมนี้ได้ พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ไม้ตระกูลโกงกาง เป็น สำคัญ และมีไม้ตระกูลอื่นขึ้นปะปน (การจัดการองค์ความรู้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2552)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวคิดงานวิจัย

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจมาก ซึ่งสมัยก่อนพื้นที่ป่าชายเลนบ้านคลองโคนถูกบุกรุกทำลาย เพื่อนำมาทำนาเกลือ และทำประโยชน์อื่นๆ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลใกล้ชายฝั่งได้สูญเสียไป จนไม่สามารถทำการประมงชายฝั่งได้ ทำให้ประชากรในพื้นที่แยกย้ายไปประกอบอาชีพที่อื่น

ต่อมาในปี พ.ศ.2534 ชาวบ้านในพื้นที่โดยการนำของผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยกันฟื้นฟูสภาพของป่าชายเลน เพื่อให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อนในช่วง 3 ปีแรกไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาหน่วยงานรัฐเริ่มเห็นความสำคัญ โดยเฉพาะเป็นพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพฯ

ที่ทรงเห็นความสำคัญของการปลูกป่าชายเลน จึงได้เสด็จมาทรงปลูกป่าชายเลนที่คลองโคน ด้วยพระองค์เองในปี พ.ศ. 2540, 2541, 2542, 2545 และ 2547 จนปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนของบ้านคลองโคนกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง เกิดมีสัตว์น้ำชายฝั่งมากมาย สามารถทำการประมงเลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง ชาวบ้านบางส่วนได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพตามความถนัดเช่น กลุ่มชาวเรือ กลุ่มทำอาหาร กลุ่มกระเตง (กระตอมของชาวประมงที่ปลูกกลางทะเล เพื่อใช้เฝ้าฟาร์มหอยแครง) และเกิดเป็นการเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นมา (ที่เที่ยวไทย, 2553)

การท่องเที่ยวป่าชายเลนเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติของป่าชายเลนคลองโคน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม โดยนักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสมีมากมาย ดังเช่น ชมป่าชายเลน (โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ) ชมและให้อาหารลิงแสม ชมปลาตีน ปูกำมดดาบ ปูลม ชมและสัมผัสการจับเรือบนเลน ถีบกระดานเลน ชมการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยนางรม หอยแครงด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ชมการดักเคยหรือช้อนเคยตามชายฝั่ง (เพื่อเอามาทำกะปิตำค่าคลองโคน) ชมการลอยวนจับปลากระบอก และล่อมกล่ำปลาตุก (ตอนน้ำแห้ง) นั่งเรือชมนกยามค่ำคืน นั่งเรือชมหิ่งห้อยยามค่ำคืน ฯลฯ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังสามารถพักค้างคืนบนโฮมกระเตง ที่จะเป็นบ้านพักลักษณะโฮมสเตย์ที่ปลูกกลางทะเลท่ามกลางฟาร์มหอย เพื่อใกล้ชิดกับธรรมชาติก็ได้ โดยการเดินทางไปป่าชายเลนคลองโคนนั้น สามารถเดินทางทางรถยนต์ส่วนตัวหรือรถรับจ้างได้สะดวก ดังภาพที่ 2.1 แผนที่การเดินทาง ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม (ศูนย์กิจกรรมเพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555)

ภาพที่ 2.1 แผนที่การเดินทาง ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
ที่มา. ศูนย์กิจกรรมเพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555)

จากข้อมูลทั่วไปของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามนั้น สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ รวมถึงกิจกรรมที่สามารถนำไปสู่การสร้างรายได้ของคนในชุมชนท้องถิ่นได้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวที่เคยพบกับปัญหาความเสื่อมโทรมมาแล้ว จึงทำให้ทราบได้ว่าชุมชนท้องถิ่นน่าจะมีการร่วมมือกันในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการอนุรักษ์ ดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติให้มากที่สุด สังเกตเห็นได้จาก พันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์ที่มีความหลากหลาย

2.1.2 นิเวศป่าชายเลน

นิเวศป่าชายเลน (Mangrove Forest) อยู่ในเขตบรรจบระหว่างน้ำจืดและน้ำเค็ม บริเวณน้ำขึ้นน้ำลง อิทธิพลของคลื่นและกระแสน้ำทำให้เกิดชายหาดแตกต่างกัน เพราะตะกอนแต่ละแบบมีน้ำหนักไม่เท่ากัน ในบริเวณหาดทรายและหาดหินมีคลื่น และกระแสน้ำรุนแรง โคลนที่มีน้ำหนักเบาไม่สามารถตกตะกอนได้ แต่ในอ่าวใหญ่ อับลม คลื่นและกระแสน้ำมีน้อยมาก โคลนจึงสามารถตกตะกอนสะสมรวมกันกลายเป็นหาดเลน

ต้นไม้ชายเลนส่วนใหญ่เติบโตได้ดีในบริเวณที่มีสารอินทรีย์สูง หาดเลนมีลักษณะพื้นที่เช่นนี้ ไม้ชายเลนจึงแพร่พันธุ์จนกลายเป็นป่าชายเลน รากและลำต้นช่วยกำบังคลื่นลม และดักตะกอนให้มาตกอยู่รวมกัน เมื่อมีป่าชายเลนเกิดขึ้น หาดเลนจึงขยายตัวกว้าง หาดเลนและป่าชายเลนจึงมีความสัมพันธ์ และเกี่ยวพันกัน (อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ, 2548)

จากนิเวศป่าชายเลน สามารถสรุปได้ว่าป่าชายเลนนั้น ถือเป็นหนึ่งในสิ่งที่มีธรรมชาติสร้างขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ของธรรมชาติ ซึ่งจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สร้างจุดเด่นได้มาก นอกจากจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ ยังรวมไปถึงการเกิดแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวที่ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามได้อีกด้วย นอกจากจะมีระบบนิเวศที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีพันธุ์ไม้ และพันธุ์สัตว์ที่จะต้องมีความสมบูรณ์ควบคู่กันไปด้วย จึงถือได้ว่าเป็นนิเวศป่าชายเลนที่มีความสมบูรณ์ และยั่งยืน

2.1.3 พันธุ์ไม้ที่พบในป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ถือได้ว่าเป็นป่าชายเลนที่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติมาก จะสังเกตเห็นได้จากพันธุ์ไม้ที่พบในป่าชายเลนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งป่าชายเลนเป็นสังคมพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณริมชายฝั่งทะเลที่มีกระแสน้ำขึ้นลงอยู่เสมอ และน้ำจะมีความเค็มสูง พันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่าประเภทนี้จึงเป็นไม้ที่เจริญเติบโตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่แตกต่างไปจากสังคมพืชชนิดอื่น ดังนั้นพันธุ์ไม้จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวและ

เปลี่ยนแปลงลักษณะบางประการของระบบราก ลำต้น ใบ ดอก และผล ทั้งลักษณะภายในและภายนอกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สำหรับพันธุ์ไม้ที่พบโดยทั่วไปที่เห็นได้เด่นชัดเป็นพวกไม้ยืนต้น นอกนั้นจะมีพวกไม้พุ่ม และไม้เลื้อย ส่วนที่พบในน้ำคือสาหร่าย และแพลงก์ตอนพืชต่างๆ พืชยืนต้นที่พบในป่าชายเลน ได้แก่ โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก ตะบูนดำ ตะบูนขาว แสมดำ แสมขาว ลำพู เป็นต้น (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2555)

จากพันธุ์ไม้ที่พบในป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงครามนั้น สรุปได้ว่า ป่าชายเลนคลองโคกน ยังมีความสมบูรณ์อยู่มาก เนื่องจากสภาพของระบบนิเวศของป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพันธุ์ไม้นานาชนิดที่ได้พบเห็น จึงทำให้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก ในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีความรักธรรมชาติ ให้เดินทางมาท่องเที่ยวที่ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม และยังถือได้ว่าเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม

2.1.4 สิ่งมีชีวิตที่พบในป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนใหญ่สัตว์ที่อาศัยอยู่ตามพื้นป่าโดยอาศัยการคืบคลานหรือเกาะหรือขุดรูอยู่ตามพื้นดิน รวมทั้งพวกที่อยู่ในน้ำจะต้องมีการปรับตัวอย่างมากเพื่อการอยู่รอด เนื่องจากต้องประสบกับสภาวะต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เป็นประจำหรือต้องอยู่ในสภาพไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต โดยทั่วไป เช่น สภาวะที่ทำให้มีการสูญเสียน้ำออกจากลำตัวและสภาพอุณหภูมิสูง สภาพที่มีปริมาณออกซิเจนค่อนข้างต่ำของดินเลน และการเปลี่ยนแปลงความเค็มของน้ำ สภาพแวดล้อมทางทะเล ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งที่อุดมไปด้วยสัตว์น้ำและสัตว์บกนานาชนิด ส่วนใหญ่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และมีความสำคัญต่อ ระบบนิเวศทะเล เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสิ่งมีชีวิตที่พบในป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ดังเช่น ปูเปี้ยวก้ามขาว ปูเปี้ยวปากคิปปูเปี้ยวขาแดง ปูแสมก้ามแดง ปูแสม หรือปูเค็ม ปูแสมก้ามยาว ปูทะเล กุ้งเคย กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย กุ้งตักแตน แมงดาถ้วย ปลาตีน ปลาตุ๊กทะเล นกยาง นกแขวก ลิงแสม เป็นต้น (สนิท อักษรแก้ว, 2541)

จากสิ่งมีชีวิตที่พบในป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้สรุปได้ว่า สิ่งมีชีวิตที่หลากหลายทางระบบนิเวศนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากการทำอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งมีการทำอาชีพประมงกันเกือบทุกครัวเรือน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในการสร้างอาชีพ แตนนอกเหนือจากนั้น ยังเป็นสิ่งที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงครามได้อีกด้วย ซึ่งทำให้เกิดรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นเพิ่มเติม ไม่ได้มีเพียงแต่อาชีพการทำประมงเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ยังนำไปสู่การพัฒนา

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในรูปแบบที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป

2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556

2.2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556 (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม, 2552) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม วัฒนธรรม และประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ประเด็นหลักๆ ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์ : “เป็นเมืองแห่งอาหารทะเล และศูนย์กลางกุ้งแม่น้ำ ผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ ศูนย์กลางการพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางแม่น้ำ ลำคลองระดับชาติ ดินแดนแห่งประชาชนรักถิ่นกำเนิด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมดั้งเดิม”

พันธกิจ :

1. ส่งเสริมให้เป็นเมืองอาหารทะเล และศูนย์กลางกุ้งแม่น้ำ ผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ
2. ส่งเสริมให้เป็นดินแดนแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม
3. ส่งเสริมให้เป็นดินแดนแห่งประชาชน รักถิ่นกำเนิด รักษาจารีตประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิม

ค่านิยม : ร่วมเป็นสมุทรสงครามทีม เพื่อการบริการ และผลสัมฤทธิ์ของงาน

วัฒนธรรม : สามัคคี มีคุณธรรม เสมอภาค ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1:

การพัฒนาส่งเสริมจังหวัดให้เป็นเมืองอาหารทะเล และศูนย์กลางกุ้งแม่น้ำ ผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ

เป้าประสงค์

1. อาหารทะเลปลอดภัยจากสารพิษ
2. ผลผลิตการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ
3. ผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตรได้มาตรฐาน
4. ประชาชนบริโภคอาหารที่สะอาด และปลอดภัย
5. รายได้จากภาคประมงและเกษตรเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 90
 2. ร้อยละอาหารสดปราศจากสารปนเปื้อน 6 ชนิด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 จากจำนวน ตัวอย่าง
 3. ร้อยละอาหารทะเลไม่มีสารพิษตกค้าง ร้อยละ 95 จากจำนวนตัวอย่าง
 4. ร้อยละของเกษตรกรเป้าหมายที่ผ่านการประเมินความพร้อมเข้าสู่กระบวนการ GAP (ส้มโอ ลิ้นจี่ มะพร้าว) ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 90 ของเกษตรกรเป้าหมาย
 5. ผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษไม่น้อย กว่าร้อยละ 95 จากจำนวนตัวอย่าง
 6. ร้อยละของสินค้าปศุสัตว์ได้มาตรฐาน
 7. สถานที่ผลิตอาหารแปรรูป 54 ประเภท ผ่านเกณฑ์ GMP ร้อยละ 100
 8. ร้อยละของโรงงานแปรรูปสินค้าประมงที่ได้รับใบอนุญาตผลิตอาหารที่ได้รับ มาตรฐาน GMP
 9. ร้อยละของกะปิ กุ้งแห้ง ใช้ส่วนผสมอาหารอย่างถูกต้อง ร้อยละ 95 ของจำนวนตัวอย่าง
 10. ร้อยละของน้ำตาลมะพร้าวมีสารฟอสฟอรัสได้มาตรฐาน ร้อยละ 95 ของจำนวนตัวอย่าง
 11. สถานที่จำหน่ายอาหารสด (ตลาดสด) ผ่านเกณฑ์ตลาดสดน่าซื้อ ร้อยละ 95
 12. สถานที่จำหน่ายอาหารปรุงสุก (ร้านอาหาร แผงลอย) ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อาหาร สะอาด รสชาติอร่อย
 13. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคประมงและเกษตรเพิ่มขึ้น
- กลยุทธ์
1. พัฒนาและยกระดับสินค้าประมงให้ได้มาตรฐาน (สัตว์น้ำทะเลและสัตว์น้ำจืด)
 2. พัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการประมง
 3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการประมงให้ทันสมัย
 4. พัฒนาและยกระดับอาหารสดที่จำหน่ายให้ได้มาตรฐานปราศจากสารปนเปื้อน 6 ชนิด
 5. ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์สารพิษตกค้าง
 6. ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตร
 7. พัฒนาเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ให้สามารถผลิตสินค้าเกษตร ปลอดภัยได้มาตรฐาน
 8. พัฒนาศักยภาพการตรวจสอบสารพิษในอาหารของผู้ประกอบการ องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น และประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2:

การพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพักผ่อน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางแม่น้ำลำคลองระดับชาติ ปลุกจิตสำนึกให้ชาวจังหวัดสมุทรสงครามรักถิ่นกำเนิด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมดั้งเดิม

เป้าประสงค์

1. เป็นศูนย์กลางการพักผ่อน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติทางลำคลองระดับชาติ
2. แหล่งท่องเที่ยวและสถานบริการได้มาตรฐานการท่องเที่ยว
3. ชาวสมุทรสงครามรักถิ่นกำเนิด
4. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ชาวสมุทรสงครามทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. ชาวสมุทรสงครามทุกภาคส่วน รักษา ป่าชุมชน สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม
7. มีการบริหารจัดการภาครัฐที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว ร้อยละ 1.5/ปี
2. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ร้อยละ 2.5/ปี
3. จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนที่ได้รับการฟื้นฟู 50 ไร่/ปี
4. จำนวนของแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นหรือได้รับการพัฒนาขึ้น 1 แห่ง/ปี
5. ร้อยละจำนวนประชากรของจังหวัดสมุทรสงครามที่ย้ายถิ่นออกนอกจังหวัด ไม่เกิน

ร้อยละ 1

6. ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ร้อยละ 90
7. ร้อยละของจำนวนแรงงานที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและมีความปลอดภัยในการทำงาน ร้อยละ 90

8. ร้อยละของจำนวนตำบลในจังหวัด มีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในลำคลองธรรมชาติที่มีค่าออกซิเจนละลายในน้ำได้ ตามเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 80

9. ร้อยละกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่บรรจุไว้ในแผนชุมชนได้รับการปฏิบัติ ร้อยละ 10

10. ร้อยละของชุมชนในการนำวัสดุเหลือใช้ในการเกษตรมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ 5

11. ร้อยละของตำบลในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมรักษา พันธุ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ที่ตั้งตาม ร้อยละ 80

12. ร้อยละของส่วนราชการ หน่วยงาน สถาบันการศึกษา จัดกิจกรรมการรักษา พันธุ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ตั้งตาม ร้อยละ 10

13. ระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับ 5 กลยุทธ์

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางลำคลองระดับชาติ
2. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. พันธุ์ และสร้างสมดุลของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม

5. สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

6. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสถานบริการให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวของจังหวัด
7. พัฒนาขีดความสามารถของภาคบริการ องค์กรชุมชนและเครือข่าย
8. สนับสนุนสินค้าที่ผลิตในจังหวัดสมุทรสงคราม
9. สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน
10. ปลูกจิตสำนึกให้รักถิ่นฐาน
11. เสริมสร้างความสามัคคีและรักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ของ ชุมชน

12. ขยายโอกาสและพัฒนาคุณภาพชีวิต

13. ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

14. ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวในชุมชน

15. รักษามาตรฐานด้านการศึกษา/ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

16. สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

17. ส่งเสริม พัฒนาระบบสุขภาพ 6 ด้าน

- สร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน
- คุ้มครองและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี
- สร้างหลักประกันในการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม
- จัดบริการสุขภาพที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

- เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการสุขภาพ
- พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามเกณฑ์

18. ส่งเสริม สนับสนุน กลุ่มอาชีพและผลิตภัณฑ์ชุมชน
19. ส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน
20. กลุ่มรองส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน
21. ตรวจสอบ เฝ้าระวังคุณภาพน้ำ
22. พื้นฟูและสร้างสมดุลของแม่น้ำลำคลอง
23. สนับสนุนให้มีการจัดทำกิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติในแผน

ชุมชน

24. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินกิจกรรมด้านอนุรักษ์พลังงาน และ ทรัพยากรธรรมชาติ
25. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพความรู้ นำเทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการนำวัสดุ เหลือใช้ในการเกษตรมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์
26. ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ พัฒนาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้ยั่งยืน
27. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3:

การดำรงรักษาความเป็นเมืองที่มีระบบนิเวศ 3 น้ำ

เป้าประสงค์

1. จังหวัดสมุทรสงครามสามารถรักษาความสมดุลทางธรรมชาติของระบบนิเวศ 3 น้ำ
2. ประชาชนสามารถประกอบอาชีพและดำรงรักษาวิถีชีวิตตามสภาพภูมิประเทศได้

อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด

1. ระดับความเค็มของน้ำในแหล่งน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ไม่เกิน 3 กรัม/ลิตร
2. ร้อยละของความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนจัดการระบบนิเวศ 3 น้ำ ร้อยละ 80
3. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ ร้อยละ 10
4. อัตราการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรไม่เกิน ร้อยละ 5

กลยุทธ์

1. การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ
2. การฟื้นฟูและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ 3 น้ำ (ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่าง

กลุ่มผู้ใช้น้ำ)

จากแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556 ทำให้สรุปได้ว่า จังหวัดสมุทรสงครามได้มีแผนประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน รวมถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย ที่เห็นได้จากการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่สำคัญๆ ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางแต่ปัญหาอยู่ที่ว่า การเดินทางไม่ใช่การท่องเที่ยวเสมอไป ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่ควรจะต้องรู้ถึงความหมายของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ ทั้งนี้ยังได้มีผู้นิยามความหมายไว้อย่างมากมาย

เมื่อในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร” ซึ่งสอดคล้องกับองค์การการท่องเที่ยวโลก (The United Nation World Tourism Organization : UNWTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ดังนี้ “Tourism comprises the activities of the person traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.” จากความหมายนี้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุระและวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

ทั้งนี้ในปีเดียวกันองค์การสหประชาชาติในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี 2506 ก็ยังได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไข 3 ประการ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) คือ

1. ต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับ หรือเพื่อสินจ้าง โดยมีการวางแผนเดินทางจากสถานที่หนึ่ง ไปยังอีกสถานที่หนึ่ง และใช้ยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกล หรือระยะทางไกลที่ดี

2. ต้องมีจุดหมายปลายทางของการเดินทาง (Destination) หมายถึง มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราว แล้วต้องเดินทางกลับที่อยู่เดิมหรือภูมิลำเนาเดิม โดยเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเยือน และใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้น ซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

3. ต้องมีความมุ่งหมาย (Purpose) หรือสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมชม หมายถึง มีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางใดก็ได้ ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยมีความมุ่งหมายในการเดินทาง อยู่หลายอย่างด้วยกัน ซึ่งผู้เดินทางคนหนึ่ง อาจมีความมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า 1 อย่างก็ได้

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของสมาคมระหว่างประเทศแห่งความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (International Association of Scientific Experts in Tourism – IASET) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่ถาวรไปอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว และไม่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่เป็นการหาเงิน จากความหมายดังกล่าว ทำให้การท่องเที่ยวต้องมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 5 ประการ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) คือ

1. การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของผู้คนจากที่ที่เคยอยู่ถาวร ไปยังสถานที่ต่างๆ
2. การท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนสำคัญหลักอยู่ 2 อย่าง คือ การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางและพักค้างคืน
3. การเดินทางและการพักค้างคืนนั้น จะต้องไม่ใช่สถานที่อยู่หรือที่ทำงานประจำและในการทำกิจกรรมระหว่างพัก จะต้องแตกต่างไปจากผู้คนในท้องถิ่นนั้น
4. การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต้องเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาสั้น โดยมีแผนจะเดินทางกลับภายใน 180 วัน
5. จุดหมายปลายทางที่เดินทางไปจะต้องเพื่อการท่องเที่ยว หรือเยี่ยมชมเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อการอยู่ถาวร หรือการไปทำงาน

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายคนได้ให้คำจำกัดความว่าการท่องเที่ยว ดังเช่น บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว เป็นเรื่องของการเดินทางถ้าไม่ได้มีการเดินทาง ก็ไม่มีการท่องเที่ยว แต่ต้องเป็นการเดินทางที่เป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ มิใช่ถูกบังคับ หรือเพื่อเงินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ ประชุมสัมมนา เป็นต้น มิฉะนั้นก็จะเป็นการเดินทางที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว ถ้าหากการเดินทางอยู่ในเงื่อนไข 6 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือประกอบธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งในประเทศที่เดินทางไป
2. เป็นการเดินทางโดยตั้งใจจะไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศที่เดินทางไป
3. เป็นการเดินทางเข้าไปประเทศใดประเทศหนึ่ง เพื่อปฏิบัติงานด้านการทูตหรือองค์การระหว่างประเทศ หรือเอกชนอื่นๆ โดยได้รับค่าจ้างตอบแทน
4. เป็นการเดินทางข้ามพรมแดนไปทำงานนอกประเทศทุกวันเป็นประจำ
5. เป็นการเดินทางผ่านโดยไม่แวะลง แม้ว่าการเดินทางจะอยู่ในอาณาเขตของประเทศหนึ่งประเทศใด เป็นเวลานานมากกว่า 24 ชั่วโมงก็ตาม
6. เป็นการเดินทางที่ถูกบังคับให้เดินทาง เช่น การนำกองทหารเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หรือการย้ายนักโทษจากที่คุมขังหนึ่งไปยังอีกที่คุมขังหนึ่ง เป็นต้น

แต่ในขณะเดียวกัน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) ได้นิยามคำว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับ นิสา ชัชกุล (2550) ที่ได้นิยามความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทาง จะต้องประกอบด้วยปัจจัยสามประการเป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน รวมถึง สมพุทธ ธุระเจน (2540) ที่ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผู้คนหรือประชาชนได้ไปเยี่ยมเยือนยังสถานที่หนึ่งเพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติ และเพื่อน พักผ่อนวันหยุดทั้งระยะสั้นและระยะยาว และอาจหมายรวมถึง บุคคลที่เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ ทางการเมือง การประชุมธุรกิจ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ทางธุรกิจ ตลอดจนการเดินทางไปศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ หรือไปทำการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้วย ในขณะที่ ไพฑูรย์ พงสะบุตร และวิลาสวงศ์ พงสะบุตร (2542) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวในข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยว นั้น คือ การเดินทางของมนุษย์ไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ซึ่งถ้ากล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว นั้น มีอยู่มากมายและสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากวัตถุประสงค์ ที่มีพฤติกรรม การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจเป็นการชั่วคราว โดยมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการท่องเที่ยวนั้น Douglas Foster (1985) ได้เขียนไว้ในหนังสือ “Travel and Tourism Management” ว่าความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทางสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 อย่าง คือ

1. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด (Holiday-Mass Popular Individual) เป็นการเดินทางในวันหยุดหรือพักผ่อนโดยไม่ทำอะไร อันเป็นการขจัดความเมื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานให้หมดไป และเรียกพละกำลังกลับคืนมาสำหรับเริ่มต้นทำงานในวันใหม่ บางคนอาจจะไปพักผ่อนเพราะป่วยไข้มักจะถือเอาภาวะอากาศเป็นเกณฑ์ตัดสินใจว่าจะไปท่องเที่ยวที่ใด เช่น สถานที่ชายทะเลที่มีลมพัดฉิวอยู่เป็นนิจ หรือสถานที่บนเขาที่อากาศหนาวเย็น หรืออาจรักษาโรคผิวหนังใกล้บริเวณบ่อน้ำร้อน เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม และศาสนา (Cultural Religion) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ชมศิลปะนานาชาติในหอศิลป์ ชมการแสดงดนตรีหรือละครของประเทศต่างๆ นมัสการศูนย์ศาสนาที่สำคัญ เพื่อร่วมปฏิบัติศาสนกิจ เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational) เป็นการเดินทางเพื่อทำการวิจัยหรือสอนหนังสือ หรือเข้าศึกษา หรือดูงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมักจะพักอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานานนับเดือน เช่น ไปทำการวิจัยด้านสังคมวิทยาที่ประเทศอินเดีย ไปดูงานยุโรป ไปบรรยายวิชาการท่องเที่ยวที่ประเทศสิงคโปร์ ไปฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับวิชาการโรงแรมที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและความบันเทิง (Sport and Recreation) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาในท้องถิ่นนั้น เช่น การชมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาเขต การไปเล่นสกีฤดูหนาว เป็นต้น หรือเป็นการเดินทางเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น การเปลี่ยนบรรยากาศไปยังสถานที่ที่เงียบสงบ การชมทิวทัศน์ที่สวยงาม เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ และความสนใจพิเศษ (Historical and Special Interests) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทหินพิมาย โครงการอุทยานมรดกโบราณ เป็นต้น

6. การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก เช่น ไปวาดรูปบนภูเขา ไปจี่ไม้ที่ชายหาด ไปเล่นสกี เป็นต้น

7. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร (Visiting Friend / Relation) เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติมิตร อันเป็นการสร้างสัมพันธภาพให้ดียิ่งขึ้น เช่น ไปเยี่ยมเพื่อนที่ประเทศอังกฤษ ไปเยี่ยมลูกที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) เป็นการเดินทางของนักธุรกิจที่ได้จัดเวลาให้เหลือหรือว่างจากการปฏิบัติธุรกิจในประเทศนั้น เพื่อถือโอกาสอยู่ท่องเที่ยวต่ออีกพักหนึ่ง เช่น การไปร่วมโปรแกรมการนำเที่ยวหลังจากเจรจาซื้อสินค้า เป็นต้น

9. การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา (Conference Congress) เป็นการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมสัมมนา โดยปกติการจัดรายการประชุมสัมมนาผู้จัดมักมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้ง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเป็นนักท่องเที่ยวสมบูรณ์แบบ และเมืองใดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว มักจะได้รับเลือกให้เป็นที่พักประชุมสัมมนา เช่น เมืองพัทยา เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ภูเก็ต เจนีวา ปารีส เป็นต้น

โดยสรุป จากวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวที่ได้ศึกษานั้น สามารถเข้าใจได้ว่าการเดินทางของมนุษย์ทุกคนนั้น มักจะมีพฤติกรรมที่เลือกเดินทางแตกต่างกัน ซึ่งวัตถุประสงค์ต่าง ๆ นั้น ถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์หลัก เมื่อนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

2.3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ โดย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

1. แหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานทางการท่องเที่ยว ซึ่งได้มีการจัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 4 ประเภท ดังนี้คือ

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงประเพณีต่างๆ (Traditional Attractions)

1.2 แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพธรรมชาติ (Scenic Attractions) ซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่างๆของภูมิประเทศ

1.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (Entertainment Attractions)

1.4 แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Specific Attractions)

ซึ่งในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี

และ 3) แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการการท่องเที่ยว เป็นบริการที่รับรองการท่องเที่ยว เป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบาย และความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน การบริการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนากายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

จากที่กล่าวข้างต้น องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่เกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ใช้ไม่มีวันหมด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอก โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรใดๆ หรืออาจมีการชดเชยได้ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยวที่เป็นจริงนั้น การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรมักมีการแปรรูปทรัพยากร และอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสียหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบย่อยต่างๆ รวมทั้งผลต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในทางกลับกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอื่น เช่น ระบบชุมชน ระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่ระบบท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ขาดระบบการจัดการที่ดี เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จได้เลย นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย

ซึ่งสอดคล้องกับ ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2538) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจด้านแหล่งท่องเที่ยว มี 4 ประการ ดังนี้

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น อ่าว แหล่ม เกาะ หน้าผา โขดหิน ภูมิอากาศ ความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นต้น

1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ต่างๆ อาจแสดงออกในรูปแบบศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ จารีตประเพณี เป็นต้น

1.3 การกระจายของชาติพันธุ์เดียวกัน ซึ่งนำไปสู่การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียน และท่องเที่ยว

1.4 แหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ อาจจะเป็นสถานเริงรมย์ยามราตรี สวนสัตว์ สนามกีฬา สวนสาธารณะ เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว มี 4 ประการ ดังนี้

2.1 ที่พัก ซึ่งมีหลายประเภท เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮ้าส์ หรือที่พักลักษณะอื่นๆ เป็นต้น

2.2 ร้านอาหารและเครื่องดื่ม เช่น ประเภทของอาหาร คุณภาพอาหาร ราคาอาหาร เป็นต้น

2.3 สถานบริการ เช่น ร้านซักรีด ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น

2.4 ปัจจัยพื้นฐานการท่องเที่ยว เช่น ระบบการสื่อสาร การคมนาคม สาธารณูปโภค

3. การขนส่ง เช่น ประเภทของการขนส่ง เส้นทางในการขนส่งแต่ละประเภท ความสะดวก ความปลอดภัย ความประหยัด เป็นต้น

4. การต้อนรับ เช่น คนในพื้นที่ พนักงานบริการ การเดินทางเข้าประเทศ เป็นต้น

รวมถึง เสรี วังส์ไพจิตร (2530) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ทะเล ภูเขา ภูมิอากาศ ทัศนียภาพ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ศิลปกรรมโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

2. บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงแรม ที่พัก ภัตตาคารและร้านอาหาร การคมนาคมขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สินค้าของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง การอำนวยความสะดวกในระเบียบพิธีการต่างๆ เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน วรรณ วทวณิช (2539) ได้กล่าวว่างค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว เช่น ลักษณะของการกระจาย กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ฤดูกาลท่องเที่ยว ทักษะคตินักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว เป็นสินค้าที่รวบรวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภทไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี อรรถาภัยไมตรี สาธารณูปโภคต่างๆ เป็นต้น

3. การคมนาคมขนส่ง ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านรูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยวและภายในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร รูปแบบหรือปัญหาการจราจร เป็นต้น

4. ข้อมูลข่าวสารและบริการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 ข้อมูลและข่าวสาร เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เป็นต้น

4.2 การบริการ ประกอบด้วยบริการในด้านต่างๆ ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง บริการด้านสถานที่จอดรถบริการด้านสถานที่อุปกรณ์ออกกำลังกาย เป็นต้น

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง แบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เช่น กำหนดมาตรการต่างๆ จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

5.2 การอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง เช่น การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสารระเบียบพิธีการเข้าเมือง บริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยาน หรือสถานที่ขนส่งกับที่พัก เป็นต้น

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ไฟฟ้า การประปา การสื่อสาร ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล สถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆ เป็นต้น

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบทุกอย่างองค์ประกอบมีความสำคัญมาก ซึ่งถ้าขาดองค์ประกอบใดไปก็อาจทำให้การท่องเที่ยวที่ไม่สามารถประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ จึงเห็นความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนได้ และสามารถสร้างผลประโยชน์ให้กับทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากคำ ภาษาอังกฤษว่า “Eco-Tourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว (อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ, 2548)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นแนวความคิดที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันไป ดังเช่น Nature Tourism, Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” (สฤญญ์ แสงอรัญญา, 2548)

ทั้งนี้ The International Ecotourism Society (1990) สมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ ให้คำนิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “responsible travel to natural areas that conserves the environment and improves the well-being of local people” ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ทางธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของคนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทใน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน รวมถึงกรมป่าไม้ (2548) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็น “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส

ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย”

ในขณะเดียวกัน ราชบัณฑิตยสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะหมายรวมถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งตั้งแต่แหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ไปจนถึงชุมชนต่างๆ ที่เปิดให้มีการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ มีนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังเช่น บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ เสรี เวชบุษกร (2538) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย” ในขณะที่ ภราเดช พัทธวิเชียร (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตซึ่งจำกัดโดยรูปแบบและสถานที่ตลอดจนในเรื่องกลุ่มนักท่องเที่ยว

ในส่วนของ นักวิชาการต่างประเทศ ดังเช่น Raff Buckley (1992) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ถูกจัดการดูแลอย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Elizabeth Boo (1991) ผู้ทำงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในแถบลาตินอเมริกา และหมู่เกาะคาริบเบียน ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากมีรายได้สำหรับการดูแลพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่นและการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึง The Commonwealth Department of Tourism (1993) ประเทศออสเตรเลีย ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน ในขณะเดียวกัน Tim Gardner and Simon MC Arthur (1994) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มุ่งสนใจให้โอกาสศึกษาเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อท้องถิ่นพร้อมรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ถือเป็นการท่องเที่ยวที่จำเป็นที่จะต้องมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ไม่เพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยจำเป็นต้องมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2.4.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชนชนบทชนนิยม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้แนะภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) ได้กล่าวว่าลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ที่ได้สรุปลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก และอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ด้วย
2. ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. มุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ในขณะที่ อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ดังนี้

1. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสัตว์ป่า

2. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด

3. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลัก อยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิม และบริสุทธิ์ ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง

4. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความสมดุลกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

จากลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวนี้ ทำให้สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จำเป็นต้องมีการเรียนรู้เข้ามา เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียว และการรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันกับทุกๆ ฝ่าย

2.4.3 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Gail Nash นักวิจัยจากสมาคมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (The Eco-Tourism Society) ได้นำเสนอหลักการพื้นฐาน 7 ประการ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ (อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ, 2548) ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการทำลาย สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม และวัฒนธรรม

3. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติ แวดล้อม และการจัดการเขตอนุรักษ์

4. ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง จะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องเน้นความสำคัญของการวางแผน และการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (Carrying Capacity) ตามธรรมชาติของระบบนิเวศท้องถิ่น

6. รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานคิด ซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างแท้จริง

จากหลักการของการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ทำให้ทราบได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีระบบระเบียบที่ชัดเจน ทั้งนี้ยังรวมไปถึงการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ไม่เว้นเพียงแต่นักท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ยังได้รวมไปถึงคนในท้องถิ่นที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดีขึ้น จึงเห็นได้ว่าจากหลักการในขั้นต้นสามารถได้ทราบถึงความสอดคล้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.4 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและจำกัดมลพิษ ภาวะ และควบคุมอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการยั่งยืน

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ การเรียนรู้ โดยมีการให้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ในส่วนขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จากการศึกษาข้างต้นทำให้สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้ ซึ่งถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งไปก็จะทำให้ไม่เป็นการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ได้ในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

2.4.5 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548, น. 86) พบว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบริการให้แก่นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยว นั้น จะต้องมีความเหมาะสมมีมาตรฐานในระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ต้องดำเนินการวางแผนพัฒนา จัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติ เพื่อการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนาภูมิประเทศระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น องค์ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว จะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน

2. การให้การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม/ดูงาน เกิดความรู้ใหม่ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ

3. การกำจัดของเสีย จะต้องมียุทธศาสตร์การกำจัดน้ำที่มีประสิทธิภาพ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งธรรมชาติ การกำจัดขยะและปฏิกูล ถือหลักใช้แล้วใช้ซ้ำ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อื่น (Reuse/Recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขา อาจใช้ระบบการทำแก๊สชีวภาพ (Bio gas)

4. การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่างๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้าง ย่อมสะท้อน อดีตกาลที่ทรงคุณค่า ซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้า ถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ชุมชนโบราณได้

5. ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อ 1 ห้อง ห้องสุขาต้องสะอาด กีดค่าบริการเพื่อเป็นค่าการจัดจ้างแรงงานดูแล

6. การเดินทางเข้าชมสะดวก ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดินข้าม (Board Walk) คำนึงถึงความปลอดภัย มีระบบการสื่อความหมายที่ดี (แม้เดินเที่ยวคนเดียวก็ได้) รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทางป้ายสื่อความหมายความออกแบบใช้ได้ทนทาน

7. การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว รักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุด และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

8. การตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้น ว่าควรอยู่ในระดับไหน หาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถรองรับของพื้นที่ กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย

9. การจัดการ การบริการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบัน คือ ISO 9000/ ISO 14000/ ISO 18000 ด้วย

10. การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสดม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุดหลีกเลี่ยงการใช้น้ำธรรมชาติ ใช้น้ำอย่างคุ้มค่า หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรับอากาศมากที่สุด

11. การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการ สภาพแวดล้อม ขีดความสามารถรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดี เพียงพอต่อการใช้

12. การออกแบบสิ่งก่อสร้างสิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมเข้าไป อนึ่ง การก่อสร้างควรคำนึงถึงความสะดวกของคน

พิกัดด้วย ควรหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ เช่น การตัดต้นไม้ ต้องคำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ก่อให้เกิดการพังทลายและไม่กีดขวางเส้นทางเดินของสัตว์ป่า

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสำคัญมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรับผิดชอบจากทุกๆ ฝ่ายที่ให้ความร่วมมือ หรือมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงแค่เป็นเจ้าของบ้าน หรือคนในท้องถิ่นดูแลอยู่ฝ่ายเดียว ซึ่งจริงๆ แล้ว ทุกฝ่ายควรให้การดูแลด้วย ซึ่งรวมถึงนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทั้งในส่วนของบริษัทและเอกชนที่มีส่วนทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว มีความยั่งยืนขึ้นมาได้ จึงจำเป็นต้องทำให้หลายๆ มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนในทุกๆ ด้าน

2.4.6 หลักเกณฑ์ในการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการปลูกจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และจัดให้มีการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะประกอบไปด้วยข้อกำหนดต่างๆ ตามกองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับสมาคมไทยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยกำหนดขึ้น แหล่งใดไม่สามารถจัดการให้ได้ครบตามเกณฑ์กำหนดก็สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ดังนี้ (ประชิด สกุนะพัฒน์ และคณะ, 2554)

1. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งป้ายแสดงชื่อหรือที่มา เป็นการประหยัดบุคลากรแนะนำอย่างดียิ่ง
2. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับ รวมตลอดเส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลม ซึ่งเป็นระยะทางเริ่มตั้งแต่ 1 กิโลเมตร เป็นต้นไป
3. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาเตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม การบริหารจัดการลักษณะการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี และความปลอดภัย
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
5. มีการบริหารจัดการพื้นที่ และบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
6. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรอบรู้
7. มีการกำหนดขีดความสามารถ ในการรองรับของพื้นที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
8. มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบ เพื่อสื่อความหมายในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

9. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรม จะต้องเป็นที่พักแรมที่ได้มาตรฐานและรักษาสีสิ่งแวดล้อม

10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและการบริการ เพื่อพัฒนาให้ก้าวสู่ระดับมาตรฐานสากล

11. มีแผนพัฒนาพื้นที่ นโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะปฏิภูม การจัดการน้ำเสีย การจัดการป้องกันมลพิษต่างๆ

จากหลักเกณฑ์ในการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวทั้งหมด 11 ประการนั้น ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีการพัฒนาให้เป็นความยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหลักเกณฑ์ต่างๆ นั้น ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความครอบคลุมมากที่สุด และป่าชายเลนก็ถือเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนเลยว่า เป็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีหลักเกณฑ์ต่างๆ ประกอบ

2.4.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548, น. 96) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชากร และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมชุมชน ในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหรือให้ประชาชนมีผู้แทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกสมัย

1. บทบาทและหน้าที่ของประชาคมต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชาคม (Community) หรือกลุ่มประชาชนนับเป็นองค์กรเล็กที่สุดและมีบทบาทเป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการบริหารและการจัดดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

1.1 ร่วมพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทที่มีอยู่ ดำเนินการอยู่นั้นประชาคมจะต้องพิจารณาว่า ยินดีให้มีกิจกรรมนั้นหรือไม่ เช่น กิจกรรมเดินป่าชมพรรณไม้ โดยใช้ช้างเป็นพาหนะนำชม ฯลฯ

1.2 ร่วมกำหนดแผน วิธีการและการจัดการ การจัดทำแผนพัฒนา แผนส่งเสริม แผนปฏิบัติการแผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์ (แผนเฉพาะกิจ แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว วิสัยทัศน์) ประชาคมในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมประชุมกำหนดแผน กำหนดวิธีการจัดการและร่วมดำเนินกิจกรรมในลักษณะหุ้นส่วนหรือสหกรณ์ด้วย

1.3 ร่วมได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินการอย่างเสมอภาค การร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ย่อมมีรายได้สู่ท้องถิ่น การจัดการจะต้องแบ่งปันผลกำไรหรือรายได้อื่นๆ ให้กับผู้ร่วมดำเนินการตามสัดส่วนอย่างเสมอภาคและโปร่งใส

1.4 ร่วมประเมิน แก้ไขปัญหา เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีมาตรฐานในระดับสากล การดำเนินการทุกครั้งจะต้องมีการประเมินผล การวิเคราะห์ปัญหา การแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องร่วมกัน ตลอดจนการสร้างระเบียบและมาตรการร่วมกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ มีความคล่องตัว ประชาคมจะต้องเลือกผู้แทนกลุ่มหนึ่ง คนหรือสองคนเพื่อทำหน้าที่ประสานและรองประสาน เพื่อประสานงานและติดต่อกัน

2. บทบาทและหน้าที่ของ อบต. ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อบต. มีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

2.1 สำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและวางแผนพัฒนา โดยที่แหล่งท่องเที่ยว นั้น จะต้องมีความเป็นธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิม กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดวิธีการ กำหนดแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของรัฐบาล และประสานแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 เตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพดำเนินการ จัดสรรงบประมาณดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้แต่ละแผนงาน รวมทั้งการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

2.3 คุ้มครอง ดูแล ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยว ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

2.4 วางแผนวิจัย วิเคราะห์ สำรวจ ประเมินผลแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเพื่อให้มีคุณภาพ และมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

2.5 วางแผนพัฒนา ฟื้นฟู ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพ มีคุณภาพอย่างยั่งยืน สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ตลอดไป

2.6 วางแผนพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีพื้นที่ให้มีความรู้โดยการอบรม ศึกษานอกสถานที่ เพื่อสร้างแนวคิด ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.7 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต้องวางแผนพัฒนาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานในระดับสากล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง ย่อมมีหน้าที่ตามเทศบัญญัติในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คล้ายกับ อบต. แต่เป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่กว่า

3. บทบาทและหน้าที่หน่วยงานของรัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนโยบายหลักของการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งได้ระบุหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้องต่อการจัดการ โดย ททท. มีบทบาทเป็นผู้

ประสานงานในการดำเนินงานให้มีระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีมาตรฐานของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ดังนี้

3.1 กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่กำกับดูแล และจัดระเบียบเมืองและท้องถิ่น ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ของเมือง ท้องถิ่นในกรอบของเมืองที่น่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพที่ดี

3.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่กำกับดูแลจัดระบบระเบียบให้มีมาตรฐานและอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งบนบก และในทะเล คุณภาพของการผลิตอาหาร ฯลฯ

3.3 กระทรวงคมนาคม มีหน้าที่กำกับดูแลและจัดระบบระเบียบ การเดินทาง (ทางรถยนต์ รถไฟ รถประจำทาง รถรับส่งนักท่องเที่ยว เครื่องบิน รวมถึงพาหนะการขนส่งทุกประเภท) การขนส่งต่างๆ และการสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

3.4 กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่กำกับดูแล การจัดระบบระเบียบด้านสุขอนามัย การรักษาพยาบาล การป้องกันโรคติดต่อและสาธารณสุขอื่นๆ ของประชาชนและนักท่องเที่ยว

3.5 กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดระบบระเบียบการศึกษา การให้ความรู้ การจัดทำหลักสูตรทั้งการศึกษาในสถานศึกษา และนอกหลักสูตรการศึกษาของประชาชนทั่วไปรวมทั้งมีบทบาทต่อการวิจัย สืบวิจัยศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิจัยเรื่องการตลาด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

3.6 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดระบบระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมและการสร้างมาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสร้างมาตรฐานการบริการ

4. บทบาทของภาคเอกชน ภาคเอกชนที่เข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่ในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

4.1 สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย: สอท. (Thai Ecotourism & Adventure Travel Association : TEATA) สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย : สอท. มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Thai Ecotourism & Adventure Travel Association: TEATA) เป็นกลุ่มภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจการจูงนำเที่ยวรายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาคมเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยให้เติบโตอย่างมีแบบแผนและมีส่วนช่วยในการประสานงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยให้มีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น

4.2 สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (ATTA) สมาชิกประกอบด้วยผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวภายในประเทศ ตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2511 เพื่อสนับสนุน และช่วยเหลือสมาชิกในการแก้ปัญหาต่างๆ และร่วมมือพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในระดับสากล

มุ่งส่งเสริมและพัฒนารายการนำเที่ยวในประเทศ ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในประเทศและยกระดับมาตรฐานการบริการ ส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวไทยให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ระดับสากล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น สามารถกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมจากหลายๆ ฝ่าย เพื่อการนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนได้ จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ทำให้เข้าใจว่าไม่ใช่มีเพียงแต่ความรับผิดชอบของเจ้าบ้าน หรือคนในชุมชนท้องถิ่นเท่านั้น แต่จำเป็นต้องมีการร่วมมือจากในส่วนหนึ่งของหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ที่จำเป็นต้องยื่นมือเพื่อให้เกิดความร่วมมือดังกล่าวได้ เพื่อนำการท่องเที่ยวไทยนั้น เกิดการท่องเที่ยวแบบสมบูรณ์ และยั่งยืนมากที่สุด นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี จากการร่วมมือกันในหลายๆ ฝ่าย

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.5.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism)

ได้มีนักวิชาการได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้มากมาย ได้แก่ วรรณพร วณิชชานุกร และราชภัฏสวนดุสิต (2540) ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยนักวิชาการบางคน กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เปรียบเสมือนคนตาบอดคลำช้าง ซึ่งเมื่อสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของช้างก็สรุปได้ว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับอวัยวะในส่วนที่ตนสัมผัสอยู่” เนื่องจากกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องเกี่ยวกับคน กลุ่มต่างๆ จึงทำให้เกิดการสื่อความหมายต่างกันตามบทบาทของกิจกรรมที่มีอยู่ดังนี้ แต่ในขณะเดียวกัน การประชาสงเคราะห์ (2539) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับ องค์การระดับภูมิภาคและนานาชาติ World Wildlife Fund (WWF) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ปกป้องพื้นที่ต่างๆ ทางธรรมชาติ และเป็นวิถีทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านี้ (Rushmann, 1992)

ในขณะที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับ Hector Ceballos-

Lascurain (1991) จากสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (International Union for the Conservation of Nature and Natural resources หรือ UCN) ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ทำให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินกับทัศนียภาพพืชพรรณและสัตว์ป่า รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเท่านั้น

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สามารถสรุปได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในส่วนของการทำกิจกรรมที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นสำคัญ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวจะทำในแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไป ก็จะมีแตกต่างกัน แล้วแต่สภาพของแต่ละพื้นที่ จึงถือเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่สำคัญมากกับแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน

2.5.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

อิสรภรณ์ รินโธสง และคณะ (2552) ได้พูดถึงนักวิชาการหลายท่านว่าได้แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น ควรจะมีหลักการต่างๆ ที่สรุปได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเอง ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดจากสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวก็เป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกและรายได้ไปยังต่างประเทศ
5. ในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้น เป็นการทรมานห่อข้าว

ตัวเอง อย่างไรก็ตามบริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนานเท่านั้น ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีทัศนคติที่มีความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางก่อนที่จะไปถึง ทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่

7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่เกินขีดความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมีนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ที่ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

ในขณะเดียวกัน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2554) ได้กล่าวว่า หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีหลักการที่สำคัญ คือ

1. จะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ไม่ถูกทำลายไป

2. กระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน

3. ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือน และให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นมรดกตกทอด ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไป นานๆ

ในส่วนของหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สามารถสรุปได้ว่า เป็นการกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ตระหนักถึงการดูแล และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในทุกด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.5.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์ (2555) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กล่าวว่ามี 3 ประการ คือ

1. การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายลงก็มีอยู่สูง การให้ความรู้ความเข้าใจหรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรกโดยตรง เพราะนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนธรรมชาติที่แปลกใหม่ต่อการเดินทางและทำท่าย

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นภาคีเพื่อการนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในส่วนบริการอื่น ๆ เป็นต้น

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของทุกๆ ฝ่าย และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั้นก็ต้องมีจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อย่างจริงจัง และกลุ่มของนักท่องเที่ยวนั้นก็จะต้องเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นพิเศษด้วย

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.6.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกๆ แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวจะต้องต้องมุ่งสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อสามารถเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

ที่ประชุมสหประชาชาติที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและพัฒนา (Earth Summit Conference) ณ ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “หมายถึงการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด หรือจะเป็นกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) หรือกลุ่มเล็กทั้งในเมืองและชนบท”

ในขณะที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยว รวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของแหล่งธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องขึ้นภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้นๆ

ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม สม่่าเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่สุุดอย่างยั่งยืนยาว รวมถึง ศรัณย์ เลิศรักษย์มงคล (2540) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดีได้เข้าใจ คุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้นจะเป็นสิ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น ได้รายได้จากความรู้ และนักท่องเที่ยวได้อรรถประโยชน์จากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้มีคุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มีความสำคัญมากในทุกๆ ด้าน ดังเช่น เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่แหล่งท่องเที่ยวใดที่สามารถทำให้เกิดความยั่งยืนขึ้นได้ย่อมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และผลประโยชน์ที่ได้รับก็คุ้มค้ำกับทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.6.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สามารถบ่งบอกถึงความ เป็นจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำไปสู่การ จัดการที่มีประสิทธิภาพได้ โดยมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับ

ธรรมชาติและวัฒนธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

ในขณะเดียวกัน อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและ ความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึง การเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึง ความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

ในส่วนของคุณลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากความรับผิดชอบต่อทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่า

2.6.3 หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการ

ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2554)

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
3. มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

ซึ่งสอดคล้องกับ อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) ได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่ามีหลักการดังนี้

1. การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining Diversity) สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการท่องเที่ยว

7. การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

8. เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9. ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

10. การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จากหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถ สรุปได้ว่า หลักการของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่ประโยชน์ของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งยิ่งถ้าชุมชนในท้องถิ่นนั้นได้รับประโยชน์มากเท่าไร ก็แสดงว่าในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ก็มีความยั่งยืนมาก ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ทันทีเลยว่า ความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมก็ จะมีความยั่งยืนควบคู่กันไปด้วย

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.7.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top - down) มาเป็นจากระดับล่างขึ้นบน (Bottom - up) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ โอคเลย์ (Oakley, 1984) ได้กล่าวว่า แนวทางจากระดับล่างขึ้นบนนี้ เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing ingredient) ในกระบวนการพัฒนา

ในส่วนของความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านอธิบายและให้ความหมายไว้ดังนี้

Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินการกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับ องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1981) และ รีเดอร์ (Reeder, 1974) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ในขณะเดียวกัน อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวณี ทรงพรพาณิชย์ (2546) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น หมายถึง การมีสิทธิ์ในการควบคุม ดูแลกระบวนการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการสำรวจ วางแผน จัดการ ดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้ว ยังชี้ถึงความสำคัญของท้องถิ่นและเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2550) ที่ได้ให้ความหมาย การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน บรรลุเป้าหมายที่กำหนดบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

ในขณะที่ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะถือได้ว่าเป็นเป้าหมายของทุกๆ ชุมชน ที่ต้องการให้คนในชุมชนร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย แต่ถ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ เพื่อที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.7.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

Koufman (1949) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ซึ่งสอดคล้องกับ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
 2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
 3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล
- ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีดังนี้
1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
 2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้
 3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

ในขณะเดียวกัน ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2550) ได้กล่าวถึง ปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ชุมชนต้องมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านพื้นที่ และสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) และสามารถเข้าถึง (Access) หรือได้รับความเห็นชอบให้เข้าไปดำเนินการจัดบริการท่องเที่ยวได้
2. ต้องมีตลาดการท่องเที่ยวอยู่แล้วในพื้นที่ หรือบริเวณใกล้เคียง หรือมีโอกาสที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน
3. ชุมชนต้องมีทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดการระบบการเงิน การบัญชี การให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยต่างๆ มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ปัจจัยทั่วไป จนถึงปัจจัยเฉพาะที่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ควรมีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน และประสิทธิภาพ

2.7.3 หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2550) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชน และทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่ใกล้เคียง

2. ต้องมีความยั่งยืนทั้งทรัพยากรท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว

3. ประชาชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินติดตามผล

4. เป็นการนำรายได้หรือประโยชน์อื่นๆ มาสู่ชุมชน และเกิดการกระจายรายได้ดังกล่าวอย่างเป็นธรรม

5. ต้องเป็นการให้ประสบการณ์นันทนาการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ทั้งยังก่อให้เกิดจิตสำนึกในการท่องเที่ยวที่ดี และทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจในชุมชนท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นดูแลจัดการ

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้น สรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ไม่เพียงแต่ได้รับประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว คือ คนในชุมชนท้องถิ่น แต่ยังมีผู้ได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน คือ นักท่องเที่ยวก็จะได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวนั้น กลับไปด้วย

2.7.4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ดังนี้

Cohen and Uphoff (1981) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า สมาชิกของชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

ซึ่งสอดคล้องกับ Fomaro (1980) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน การตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย
2. การติดตามประเมินผล

3. การดำเนินงาน

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ในขณะเดียวกัน อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้

ซึ่งสอดคล้องกับ อकिन รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนา
2. การวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ในขณะที่ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2547) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 มีขั้นตอน ดังนี้ การคิด การตัดสินใจ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ

ลักษณะที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้ กำหนดปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล การบำรุงรักษา การพัฒนาให้คงไว้

อย่างไรก็ตาม ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 8 ประการ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร
2. ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาขององค์กรหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือสนองความต้องการขององค์กร

3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไขและสนองความต้องการขององค์กร
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนในทุกๆ ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จะต้องมีการร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น อย่างเช่น การร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผน ร่วมมือ การทำงานอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง และสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนของนักวิชาการหลายๆ ท่าน สามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวความคิด (หน้า 55) โดยสรุปได้ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม” ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วีระศักดิ์ กราปัญจะ (2554) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การกำหนดหลักเกณฑ์ กฎกติกา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และออกเป็นข้อบัญญัติตำบล เพื่อบังคับใช้ให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยมีผู้แทนของหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการป่าชุมชน รูปแบบกิจกรรมควรเกี่ยวเนื่องประเพณีท้องถิ่นหรือการประกอบอาชีพของชุมชน การพัฒนาควรพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านความรู้ในท้องถิ่น ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการป่าชุมชน

อำนาจ รักษาพล (2549) ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะขาวน้อย ตำบลเกาะขาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะขาวน้อย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ปัจจัยที่มีค่ามากที่สุด คือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และการขยายเครือข่าย ส่วนปัจจัยที่มีค่ารองลงมา คือ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ความพร้อมขององค์กรชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร

ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2552) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพังงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และสร้างความเข้มแข็งกับชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน และเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วิฑิตา งามปัญจะ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐนั้นได้มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยวิธีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ แต่ไม่ได้ประสานถึงบทบาทที่แสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ เช่น ประเด็นความเป็นมาของคนในพื้นที่ วิธีของการดำรงชีพของคนในพื้นที่ การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษและส่งผลกระทบที่เสียหายต่อพื้นที่มาถึงปัจจุบัน ในส่วนภาคประชาชนก็ไม่ได้แสดงบทบาทของการร่วมพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวแต่อย่างใด แต่ประเด็นที่ชัดเจนที่ทำให้บทบาทภาคประชาชนไม่มี คือ การขาดการรวมกลุ่มของภาคประชาชน และการขาดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน ภาครัฐจะต้องเป็นหน่วยงานหลักที่จะนำการพัฒนาไปสู่พื้นที่นี้ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีตัวกลางที่จะเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ไว้ และต้องดึงศักยภาพของปัจจัยทางด้านทุนจากภาคเอกชนเข้ามาเพื่อการพัฒนาให้กับภาคประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและตลอดไป

กฤษณ์ โคตรสมบัติ (2553) ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่า ความสำคัญ และการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์กรในการจัดการ และการบริหารการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตแก่งสามพันโบก เนื่องจากการทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่พบว่ามีจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสม ในทางตรงกันข้ามก็พบว่า ยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอยู่อีกด้วย ดังเช่น วีระศักดิ์ กราปัญจะ (2554) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อำนาจ รักษาพล (2549) ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะข่าน้อย ตำบลเกาะข่าน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะข่าน้อย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร รวมถึง ทัศนคติ (2553) ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในทุกๆ ด้าน แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น

ในขณะที่ วิทิศา งามปัญจะ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐนั้น ได้มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยวิธีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ แต่ไม่ได้ประสานถึงบทบาทที่แสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่มาถึงปัจจุบัน ในส่วนภาคประชาชนก็ไม่ได้แสดงบทบาทของการร่วมพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวแต่อย่างใด โดยการขาดการรวมกลุ่มของภาคประชาชน และการขาดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่

ในขณะเดียวกัน ยังมีการส่งเสริมและมีการจัดการเกี่ยวกับชุมชน โดยเน้นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ดังเช่น ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2552) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และสร้างความเข้มแข็งกับชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน และเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ทำกรวิจัย เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะมีชุมชน หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เนื่องจากเป้าหมายหลักของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้เพียงแต่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้นให้มีความยั่งยืน ซึ่งก่อนที่จะมีความยั่งยืนได้นั้น ชุมชนท้องถิ่นเหล่านั้น มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องทำความเข้าใจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ภาณุ วรมิตร (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวเกาะสมุยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นแก่เจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาและให้ความสนใจในการจัดทำแผนโครงการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นถือว่าน้อยที่สุด

สุกัญญา มารศรี (2543) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 10 บ้านสามัคคี ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมาก แต่เป็นการมีส่วนร่วมทางอ้อม ทั้งนี้จากรูปแบบวิถีการดำรงชีวิต ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในท้องถิ่น คือ ขาดความช่วยเหลือ และขาดข้อมูลที่ต้องการในการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง ควรจัดอบรม และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลน ให้มากยิ่งขึ้น

รัตนวดี จุลพันธุ์ (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ และเมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ พบว่า อาชีพ ประสบการณ์ในการอบรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานภาพทางสังคม และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ รวมทั้ง หน่วยงานรัฐไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

สุรศักดิ์ วรรณบุญญา (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ ปัญหาคลื่นและคลื่นลมมีความแรง ก่อให้เกิดการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งทะเล ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดน้อยลง ดังนั้น ภาครัฐควรมีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบโครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน และควรสร้างเขื่อนกันแนวชายฝั่ง เพื่อป้องกันและลดปัญหาการกร่อนของชายฝั่งทะเล

สลิษา หมัดลั่ง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล ทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ผลจากวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ชาวบ้านคลองสนยังมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ไม่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการจัดเวทีชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้ที่มิอำนาจหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยว และปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนบ้านคลองสนสรุปเป็นประเด็นได้ 5 ประเด็น ดังนี้ การตระหนักถึงความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ความรู้ในการอธิบายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ความไม่แน่นอนหรือการฉวยโอกาสในการกำหนดราคาสินค้า และบริการต่างๆ ของชาวคลองสน และการเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ ของสมาคม ชมรมต่างๆ ของชาวคลองสนตลอดจนการจัดการบริหารสมาคมชมรมให้เจริญก้าวหน้า การให้ชาวบ้านคลองสนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และมาตรการที่สามารถนำไปสู่แผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมได้

อารีรัตน์ รุ่งทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย และได้รับความรู้ด้านข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์/วิทยุ อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ด้านข่าวสารจากญาติพี่น้อง/เพื่อนมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมค้าขาย ตั้งแต่เริ่มจัดตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความ

เข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีแรงจูงใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการเกี่ยวกับระเบียบ ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้แก่ กติกาการเข้าร่วมในการค้าขาย ของประชาชน ด้านการพัฒนาสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะในพื้นที่ไม่เพียงพอ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ด้านการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดบุคลากรด้านอนุรักษ์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และระดับแรงจูงใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น สามารถสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อยู่ในระดับน้อย คือ การขาดความร่วมมือของคนในท้องถิ่น ดังเช่น รัตนวดี จุลพันธุ์ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ เนื่องจาก ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ รวมทั้ง หน่วยงานรัฐไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ วรรณบุญญา (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม รวมถึง ศลิษา หมดลัง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล ทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย และในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อาริรัตน์ รุ่งทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง

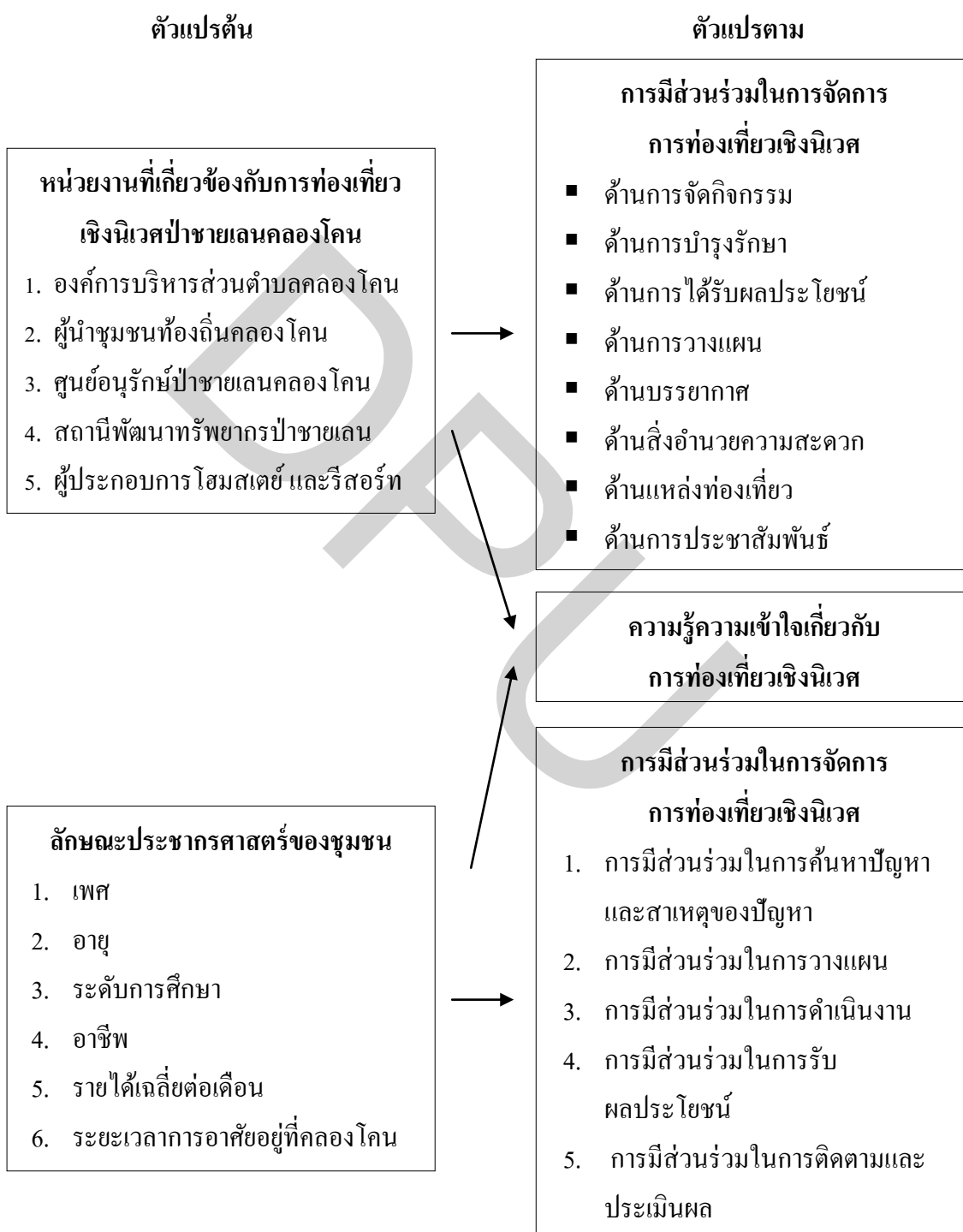
จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีแรงจูงใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีในมุมมองที่เป็นบวก คือ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก ดังเช่น ภาณุ รมมิตร (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวเกาะสมุยในภาพรวม มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข ด้านการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา มารศรี (2543) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 10 บ้านสามัคคี ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมาก แต่เป็นการมีส่วนร่วมทางอ้อม ทั้งนี้จากรูปแบบวิถีการดำรงชีวิต ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในท้องถิ่น คือ ขาดความช่วยเหลือ และขาดข้อมูลที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่าที่ควร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญมาก ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ซึ่งถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นั้นต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ให้ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เกิดความยั่งยืน เพื่อสามารถสร้างรายได้ อาชีพของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี รวมถึงสภาพของสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ ดีขึ้นไปอีกด้วย

2.9 กรอบแนวคิดงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” มีกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมุ่งศึกษาแนวคิด และรูปแบบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีการสำรวจวิธีการดำเนินการ รวมถึงปัญหา และอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ โดยมีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบกัน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีการสำรวจศึกษามานั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และแจกแบบสอบถามให้คนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความ เว็บไซต์ของหน่วยงานและองค์กร วารสารและงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการศึกษาค้นคว้า

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกำหนดประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

2. คนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งหมด 5 คน เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงปัญหา และอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น โดยการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) มีดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน	1 คน
2) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน	1 คน
3) ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน	1 คน
4) สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน	1 คน
5) ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท	1 คน

2. คนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

จำนวนกลุ่มตัวอย่างของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้ จึงได้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบโอกาส หรือไม่ทราบความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) จากการที่ได้ค้นคว้า

หาข้อมูลสถิติของคนในชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองโคน จากเว็บไซต์ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน, 2555) ได้ทราบจำนวนของคนในชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองโคนนั้น มีจำนวนคนในชุมชนท้องถิ่นประมาณ 4,500 คน ต่อปี ซึ่งทางผู้วิจัยได้มีการ (เทียบจากตารางของ Krejcie และ Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 354 คน จึงได้เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 คน ในการหาข้อมูลในส่วนของคนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ทางผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ หรือตามความสะดวก (Accidental or Convenience Sampling) ในการเก็บข้อมูลจากคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อความเหมาะสม

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยในส่วนประเด็นของการเก็บข้อมูลนั้น จะเป็นลักษณะของข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืน ซึ่งการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ คำถามเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบคำถาม โดยทางผู้วิจัยได้มีการตั้งประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าแล้ว เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามตรงประเด็นกับหัวข้อที่ทำการศึกษาเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีการบันทึกเสียง และจดบันทึกข้อมูลที่ได้ทำการสัมภาษณ์

3.3.2 แบบสอบถาม (Questionnaires) จะใช้ในส่วนของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administered Questionnaires) และในส่วนของตัวเองแบบสอบถามนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended Questions) ซึ่งเป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีทั้งแบบให้เลือกตอบคำตอบเดียว ประเภทหลายตัวเลือก แบบให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า นอกจากนี้ ยังมีคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) คือ การให้แสดงความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมีตัวเลือกให้ตอบ

ส่วนที่ 2 สอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบให้เลือกตอบ คำตอบเดียว ประเภทหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 3 สอบถามระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานพัฒนา การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักของ Likert เป็นการวัดระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านต่างๆ 5 ระดับ โดยมีการกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลข้อมูลอันตรภาคชั้นโดยใช้สูตรคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

จะได้ช่วงระหว่างชั้นเท่ากับ 0.80 คะแนน แล้วนำมาจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้คนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของตนเองอย่างอิสระ

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความ เว็บไซต์ของหน่วยงาน องค์กร วารสารงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังมีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และแจกแบบสอบถามให้คนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือในนามโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ถึงผู้นำชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

3.4.2 ผู้วิจัยติดต่อกับผู้นำชุมชน เพื่อขออนุญาตทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

3.4.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

3.4.4 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 354 คน โดยได้เลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ หรือตามความสะดวก (Accidental or Convenience Sampling) ในการเก็บข้อมูลจากคนในชุมชนท้องถิ่น

3.4.5 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ สรุปผล และเขียนรายงานผลการวิจัย

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ป้าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนั้น จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามทั้งหมดนำมาทำการวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จะนำมาสรุปข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการบรรยาย หรืออธิบายลักษณะต่างๆ ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรที่ใช้ในการศึกษาเท่านั้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

โดยมีการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นมาทำเป็นตาราง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากประเด็นต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานที่ได้ทำการสัมภาษณ์ว่าได้มีส่วนร่วม หรือความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม มากน้อยเพียงใด แล้วนำมาสรุปผลในแต่ละประเด็นในภาพรวม

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ได้รับจากแบบสอบถามที่แจกให้กลุ่มตัวอย่างคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม มาวิเคราะห์และประมวลผล โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ในแบบสอบถาม ซึ่งจะตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม

2) การลงรหัส (Coding) ซึ่งในส่วนนี้จะนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ และถูกต้องมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้

3) การประมวลผลข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ทำการลงรหัสเรียบร้อยแล้ว มาบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ในการประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิตินั้น ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยให้ทราบถึงคุณลักษณะของกลุ่มต่างๆ ที่ต้องการศึกษาในตัวแปรต่างๆ โดยการหาสถิติเบื้องต้น เช่น การหาจำนวนร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยเมื่อทราบค่าสถิติแล้วผู้วิจัยจะนำไปสรุปผล

ในรูปแบบของตารางแสดงข้อมูลประกอบคำบรรยาย ซึ่งในงานวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมีตัวเลือกให้ตอบ

ส่วนที่ 2 สอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบให้เลือกตอบคำตอบเดียว ประเภทหลายตัวเลือก

2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เพื่อนำไปสรุปเกี่ยวกับประชากรที่ศึกษา ซึ่งใช้สถิติขั้นสูงในการประมวลผล โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการทดสอบสมมติฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-test) โดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่า T-test ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test หรือ ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีมากกว่า 2 ตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการศึกษาในครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งหมด 5 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 คน ในการหาข้อมูลในส่วนของคนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามประกอบกัน ดังนั้น ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งหมด 5 คน เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงปัญหา และอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น โดยการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) มีดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน	1 คน
2) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน	1 คน
3) ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน	1 คน
4) สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน	1 คน
5) ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท	1 คน

ตารางที่ 4.1 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ประเด็นคำถาม	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน				
	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน	ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน	ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน	สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์และรีสอร์ท
1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การอนุรักษ์และการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติเป็นหลัก และการเรียนรู้ การรักษา	การอนุรักษ์และการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน และธรรมชาติ	การดูแลรักษาธรรมชาติ และการได้รับประโยชน์ของส่วนรวม
2) การจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว	มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน	เน้นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์เป็นหลัก และการสร้างจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ	มีการประชุมพบปะพูดคุยกับชาวบ้านและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน การเดินสำรวจทรัพยากร	มีการจัดโปรแกรมทัวร์เกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน ให้อาหารลิง ถีบกระดานเลน ให้บริการที่พัก ทานมื้อเที่ยงที่โฮมกระเตง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน				
	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน	ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน	ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน	สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์และรีสอร์ท
3) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไขแหล่งท่องเที่ยว	การแก้ปัญหาของคนในชุมชน ใกล้เกลี่ยปัญหาการกระทบกระทั่งกันของคนในท้องถิ่น	การดูแลเรื่องความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	มีการดูแลเรื่องขยะเป็นประจำ นอกเหนือจากการปลูกป่า	มีการให้ข้อมูล ความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับการดูแลรักษาป่าชายเลน ให้กับคนในชุมชนและสถานศึกษา	จัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน
4) การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	เศรษฐกิจในตำบลดีขึ้น และเกิดอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น ให้กับชาวบ้าน	มีอาชีพ และรายได้เข้าสู่ชุมชน	มีการกระจายรายได้ให้กับชุมชน	ทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลนมากขึ้น	มีการกระจายรายได้ให้กับชุมชน
5) การมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน	มีการกำหนดแผนงานในการจัดการการท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคนอยู่แล้ว	มีการพบปะพูดคุยกับชาวบ้าน	มีการประชุมกันอยู่เรื่อย มีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชน	มีอยู่แล้ว แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน	มีโครงการของ อบต.ลงมากอีกที

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน				
	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน	ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน	ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน	สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์และรีสอร์ท
6) การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ	มีการปรับปรุงทัศนียภาพหมู่บ้าน 2 ที่ลงเรือของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดใหญ่หน้าวัดคลองโคน	มีการสนับสนุนการดูแลอย่างสม่ำเสมอ	มีการปรับปรุง แต่ต้องให้กลมกลืนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุรักษ์ และดูแลทรัพยากรป่าชายเลน	มีการดูแลและรักษาแหล่งท่องเที่ยว
7) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	มีการคิดป้ายบอกทางให้เป็นรูปแบบเดียวกัน การดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐานต่างๆเส้นทางคมนาคมและมีที่จอดรถที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 100 - 200 คน	การดูแลรักษาความสะอาด	มีการสร้างและปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม	ไม่ได้มีการสนับสนุนการสร้างสิ่งปลูกสร้างใดๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ	ให้บริการท่องเที่ยวและที่พักเพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน				
	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน	ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน	ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน	สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์และรีสอร์ท
8) การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	กระตุ้นให้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้นได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน	มีการจัดกิจกรรมที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	มีการให้ข้อมูลกับคนในชุมชนท้องถิ่นในการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน
9) การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์	มีเว็บไซต์และป้ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัด	ป้ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	มีเว็บไซต์ นิตยสารและหนังสือพิมพ์	มีการประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศอยู่แล้ว และไปสเตอร์	มีเว็บไซต์และนิตยสาร
10) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน	ไม่มี	ไม่มี	ต้องการศูนย์เรียนรู้ชุมชน	ไม่มี	โครงการรณรงค์ปลูกป่าชายเลน

จากตารางที่ 4.1 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งหมด 5 คน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จำนวน 10 ประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับดี จากการตอบคำถามของแต่ละผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่า คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เสมือนเป็นการอนุรักษ์ การดูแล การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ถือเป็นจุดเด่น คือ ทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมากที่ทุกภาคส่วนจึงให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างดี

2) ด้านการจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ในส่วนของการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่เน้นการอนุรักษ์ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง หรือเป็นการจัดโปรแกรมทัวร์ของผู้ประกอบการท่องเที่ยว

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่แต่ละผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็จะมีการแสดงความมีส่วนร่วมออกมา ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้น การดูแลเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยว และการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวของป่าชายเลนคลองโคนนั้น มีจุดเด่นที่สำคัญอยู่ที่ป่าชายเลน จึงมีความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะต้องมีการอนุรักษ์ ดูแล รักษา บำรุงให้ดียิ่งขึ้นอยู่เป็นประจำ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคนให้เพิ่มมากขึ้น

4) ด้านการได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ผลประโยชน์ที่ได้รับโดยตรงเลยนั้น คือ คนในชุมชนท้องถิ่นที่ได้มีอาชีพใหม่เข้ามาในชุมชน นอกเหนือจากอาชีพหลัก ที่มีการทำประมง เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาก็ได้มีการกระจายรายได้ต่างๆ ชาวบ้านมีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การรับจ้างขับเรือพาเที่ยว เป็นพ่อครัว แม่ครัวในการประกอบอาหารบริการนักท่องเที่ยว การบริการถีบกระดานเลน การขายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ของที่ระลึกของท้องถิ่นคลองโคนได้อีกด้วย และที่สำคัญที่คนในชุมชนท้องถิ่นที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทรัพยากรป่าชายเลนได้รับการดูแลเป็นอย่างดีในการมีส่วนร่วมของทุกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งคนในชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดลีนใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดแผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนา การดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคกนุ้ยแล้ว จากการได้สอบถามนั้นได้ทราบว่า ส่วนใหญ่ได้มีการประชุมเป็นประจำอยู่แล้วในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นโครงการการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐาน และการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนให้คงอยู่อีกด้วย

6) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปรับปรุงในส่วน of แหล่งท่องเที่ยว และบรรยากาศต่างๆ ให้กลมกลืนกับธรรมชาติให้มากที่สุด และการยังรวมไปถึงการดูแลทรัพยากรป่าชายเลนให้มีความสมบูรณ์ต่อไปอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

7) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ส่วนใหญ่สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคกนุ้ย ได้มีการสร้างไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวไว้อยู่แล้ว เช่น ที่จอดรถ ที่พักโฮมสเตย์ รีสอร์ทที่มีเป็นจำนวนมาก และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในส่วน of ทรัพยากรป่าชายเลน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นอยู่แล้ว

8) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่นั้นได้มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยในการอนุรักษ์ ดูแล รักษา แหล่งท่องเที่ยว อยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน การกระตุ้นให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลน

9) ด้านการจัดการประชาสัมพันธ์ พบว่า ส่วนใหญ่ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นั้น ทางเว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ นิติยสาร และหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือว่าสื่อการประชาสัมพันธ์เหล่านี้ มีส่วนช่วยทำให้นักท่องเที่ยว นั้นรู้จักป่าชายเลนคลองโคกนุ้ยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ที่ต้องการมาทำกิจกรรมที่ถือเป็นสิ่งหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

10) ด้านข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม เกี่ยวกับภาพรวมของ ป่าชายเลนคลองโคกนุ้ย จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แต่มีในส่วน of ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคกนุ้ย นั้นต้องการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ นักท่องเที่ยว ได้มีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชายเลนคลองโคกนุ้ยและชุมชน และยังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการให้ความรู้กับคนในชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย ในขณะที่ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ทนั้น ต้องการโครงการเกี่ยวกับการรณรงค์การปลูกป่าชายเลนให้มีอย่างต่อเนื่อง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	134	37.9
หญิง	220	62.1
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 เพศชาย มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
15 - 25 ปี	56	15.8
26 - 35 ปี	118	33.3
36 - 45 ปี	116	32.8
46 ปีขึ้นไป	64	18.1
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 26 - 35 ปี มีจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมา คือ อายุ 36 - 45 ปี มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 อายุ 46 ปีขึ้นไป มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 และลำดับสุดท้าย คือ อายุ 15 - 25 ปี มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	127	35.9
มัธยมศึกษา	77	21.8
อนุปริญญา ปวช. ปวส.	90	25.4
ปริญญาตรี	51	14.4
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.5
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมา คือ อนุปริญญา ปวช.ปวส.หรือเทียบเท่า มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 มัธยมศึกษา มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 ปริญญาตรี มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 และลำดับสุดท้าย คือ สูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
นักเรียน นักศึกษา	13	3.7
รับราชการ	18	5.1
พนักงานบริษัทเอกชน	26	7.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	9	2.5
เกษตรกร	72	20.3
รับจ้าง	183	51.7
อื่นๆ	33	9.3
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอาชีพ จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมา คือ เกษตรกร มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 อื่นๆ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 พนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 รับราชการ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 นักเรียน นักศึกษา มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 และลำดับสุดท้าย คือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 10,000 บาท	147	41.5
ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	188	53.1
ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	15	4.2
สูงกว่า 30,001 บาท	4	1.1
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท มีจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมา คือ ไม่เกิน 10,000 บาท มีจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และลำดับสุดท้าย คือ สูงกว่า 30,001 บาท มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่		
ตำบลคลองโคน		
ไม่เกิน 5 ปี	6	1.7
6 - 10 ปี	29	8.2
11 - 15 ปี	41	11.6
16 - 20 ปี	28	7.9
21 ปีขึ้นไป	250	70.6
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคนระยะเวลา 21 ปีขึ้นไป มีจำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมา คือ 11 - 15 ปี มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 6 - 10 ปี มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 16 - 20 ปี มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 และลำดับสุดท้าย คือ ไม่เกิน 5 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แสดงในรูปแบบจำนวนและร้อยละ โดยมีการกำหนดเกณฑ์สำหรับการแปลความ ดังนี้

คนในชุมชนท้องถิ่นตอบคำถามถูกมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 แสดงว่าคนในชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คนในชุมชนท้องถิ่นตอบคำถามถูกน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 49 แสดงว่าผู้คนในชุมชนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ถูก	ผิด	แปลความ
คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	352 (99.4)	2 (0.6)	มีความรู้ ความเข้าใจ
หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	347 (98.0)	7 (2.0)	มีความรู้ ความเข้าใจ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นป่าชายเลนคลองโคน	342 (96.6)	12 (3.4)	มีความรู้ ความเข้าใจ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ถูก	ผิด	แปลความ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความยั่งยืน	257 (72.6)	97 (27.4)	มีความรู้ ความเข้าใจ
เมื่อเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ทำให้ ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนไม่มีความอุดม สมบูรณ์	235 (66.4)	119 (33.6)	มีความรู้ ความเข้าใจ
คนในชุมชนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล แหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน	330 (93.2)	24 (6.8)	มีความรู้ ความเข้าใจ
ผลประโยชน์ที่คนในท้องถิ่นได้รับ คือ ช่วยสร้าง รายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว	150 (42.4) *	204 (57.6)	ขาดความรู้ ความเข้าใจ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความรับผิดชอบของ หน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว	237 (66.9)	117 (33.1)	มีความรู้ ความเข้าใจ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และ บริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ	234 (66.1)	120 (33.9)	มีความรู้ ความเข้าใจ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้วิถีชีวิตของคนใน ท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากความเป็นอยู่เดิม	48 (13.6) *	306 (86.4)	ขาดความรู้ ความเข้าใจ
จุดเด่นของป่าชายเลนคลองโคน คือ เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนใน ท้องถิ่น	341 (96.3)	13 (3.7)	มีความรู้ ความเข้าใจ
กิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การ ปลูกป่าชายเลน การศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรม ท้องถิ่น	340 (96.0)	14 (4.0)	มีความรู้ ความเข้าใจ
การให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน	337 (95.2)	17 (4.8)	มีความรู้ ความเข้าใจ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ถูก	ผิด	แปลความ
ลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญ (ที่พัก ที่จอดรถ ร้านอาหาร)	199 (56.2)	155 (43.8)	มีความรู้ ความเข้าใจ
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน	345 (97.5)	9 (2.5)	มีความรู้ ความเข้าใจ

จากตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป้ายชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการสอบถามจากแบบสอบถาม จำนวน 15 ข้อ ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจ มีผู้ตอบประเด็นคำถามถูก 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 86.67 และขาดความรู้ความเข้าใจ มีผู้ตอบประเด็นคำถามผิด 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 13.33

ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนในชุมชนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นคำถาม 2 คำถาม คือ ผลประโยชน์ที่คนในท้องถิ่นได้รับ คือ ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว (เป็นข้อคำถามที่ผิด มีผู้ตอบถูกจำนวน 150 คน ร้อยละ 42.4) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้อัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากความเป็นอยู่เดิม (เป็นข้อคำถามที่ผิด มีผู้ตอบถูกจำนวน 48 คน ร้อยละ 13.6)

ในขณะที่ ส่วนใหญ่ในภาพรวม มีประเด็นคำถามที่มีคนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจ ในประเด็นคำถาม 13 ข้อ คือ คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 352 คน ร้อยละ 99.4) หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 347 คน ร้อยละ 98.0) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นป้ายชายเลนคลองโคน

(เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 342 คน ร้อยละ 96.6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความยั่งยืน (เป็นข้อคำถามที่ผิด มีผู้ตอบถูกจำนวน 257 คน ร้อยละ 72.6) เมื่อเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนไม่มีความอุดมสมบูรณ์ (เป็นข้อคำถามที่ผิด มีผู้ตอบถูกจำนวน 235 คน ร้อยละ 66.4) คนในชุมชนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 330 คน ร้อยละ 93.2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว (เป็นข้อคำถามที่ผิด มีผู้ตอบถูกจำนวน 237 คน ร้อยละ 66.9) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 234 คน ร้อยละ 66.1) จุดเด่นของป่าชายเลนคลองโคน คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 341 คน ร้อยละ 96.3) กิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การปลูกป่าชายเลนการศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 340 คน ร้อยละ 96.0) การให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 337 คน ร้อยละ 95.2) ลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเน้นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน (ที่พัก ที่จอดรถ ร้านอาหาร) (เป็นข้อคำถามที่ผิด มีผู้ตอบถูกจำนวน 199 คน ร้อยละ 56.2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน (เป็นข้อคำถามที่ถูก มีผู้ตอบถูกจำนวน 345 คน ร้อยละ 97.5)

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามด้านต่างๆ ในรูปแบบของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5 ระดับ โดยมีการกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน (ปัญหาด้านขยะ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ)	3.23	.704	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น (การสนับสนุนจากภาครัฐ การร่วมมือของคนในชุมชน ฯลฯ)	3.01	.807	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับปัญหาที่พบในพื้นที่ท่องเที่ยว	2.98	.819	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว	2.97	.848	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน	3.08	.820	ปานกลาง
รวม	3.05	.592	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่าคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนมีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = .592)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.61 - 3.40) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน (ปัญหาด้านขยะ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ) ($\bar{X} = 3.23$ S.D. = .704) รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน ($\bar{X} = 3.08$ S.D. = .820) ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น (การสนับสนุนจากภาครัฐ การร่วมมือของคนในชุมชน ฯลฯ) ($\bar{X} = 3.01$ S.D. = .807) และได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับปัญหาที่พบในพื้นที่ท่องเที่ยว

($\bar{X} = 2.98$ S.D. = .819) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.97$ S.D. = .848)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่	3.03	.856	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.08	.795	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่	3.20	.792	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพ	3.12	.808	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในการพื้นที่	3.08	.810	ปานกลาง
รวม	3.10	.610	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 พบว่าคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนมีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$ S.D. = .610)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.61 - 3.40) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.20$ S.D. = .792) รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.12$ S.D. = .808) ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในการพื้นที่

พื้นที่ ($\bar{X} = 3.08$ S.D. = .610) และได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 3.08$ S.D. = .795) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมใน
การวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.03$ S.D. = .856)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้	3.12	.829	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง นิเวศให้กับนักท่องเที่ยว	3.33	.794	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	3.36	.770	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ท่องเที่ยว ป่าชายเลน คลอง โค่นให้มีความยั่งยืน	3.38	.762	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา ท่องเที่ยว	3.23	.794	ปานกลาง
รวม	3.28	.596	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่าคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโค่นมีระดับการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโค่น จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการ
มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโค่น จังหวัดสมุทรสงคราม
ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$ S.D. = .596)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง
ทุกข้อ ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.61 - 3.40) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมใน
การดูแลพื้นที่ท่องเที่ยว ป่าชายเลน คลองโค่นให้มีความยั่งยืน ($\bar{X} = 3.38$ S.D. = .762) รองลงมา
คือ ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.36$
S.D. = .770) ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับนักท่องเที่ยว

($\bar{X} = 3.33$ S.D. = .794) และได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว
($\bar{X} = 3.23$ S.D. = .794) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตาม
แผนงานที่วางไว้ ($\bar{X} = 3.12$ S.D. = .829)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
ได้รับผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน	2.96	.808	ปานกลาง
ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน	3.00	.755	ปานกลาง
ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	3.07	.707	ปานกลาง
ได้มีอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว ป่าชาย เลนคลองโคน	2.98	.798	ปานกลาง
ได้รับรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน	2.98	.766	ปานกลาง
รวม	3.00	.545	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่าคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนมีระดับการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการ
มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัด
สมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$ S.D. = .545)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง
ทุกข้อ ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.61 - 3.40) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ได้รับผลประโยชน์จาก
การดำเนินงานตามแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.07$ S.D. = .707) รองลงมา คือ ได้ใช้
ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน ($\bar{X} = 3.00$ S.D. = .755) ได้มีอาชีพหลัก หรือ
อาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน ($\bar{X} = 2.98$ S.D. = .798) และได้รับรายได้จาก
แหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน ($\bar{X} = 2.98$ S.D. = .766) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ

ได้รับผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน ($\bar{X} = 2.96$ S.D. = .808)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ได้มีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.08	.766	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.12	.782	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนให้มีความยั่งยืน	3.35	.786	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ	3.29	.761	ปานกลาง
ได้มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาที่วางไว้	3.19	.794	ปานกลาง
รวม	3.20	.580	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่าคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนมีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$ S.D. = .580)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.61 - 3.40) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนให้มีความยั่งยืน ($\bar{X} = 3.35$ S.D. = .786) รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.29$ S.D. = .761) ได้มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาที่วางไว้ ($\bar{X} = 3.19$ S.D. = .794) และ

ได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 3.12$ S.D. = .782) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 3.08$ S.D. = .766)

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	3.05	.592	ปานกลาง	4
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.10	.610	ปานกลาง	3
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.28	.596	ปานกลาง	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.00	.545	ปานกลาง	5
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.20	.580	ปานกลาง	2
รวม	3.13	.484	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ส่วนใหญ่นักในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.28$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.20$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X} = 3.10$) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($\bar{X} = 3.05$) และส่วนด้านที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.00$)

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม”

การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมแสดง ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าร่วม	129	36.4
ไม่เข้าร่วม	6	1.7
ไม่แน่ใจ	219	61.9
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” จากการสุ่มตัวอย่าง 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” มีจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมา คือ เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 และลำดับสุดท้าย คือ ไม่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

4.2.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งใช้สถิติขั้นสูงในการประมวลผล โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการทดสอบสมมติฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม โดยใช้ค่าสถิติทดสอบการหาจำนวนร้อยละ (Percentage)

สมมติฐาน ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) อาจจะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามแตกต่างกัน

ในการทดสอบทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรต้น คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน

ตัวแปรตาม คือ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

สามารถเขียนสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) อาจจะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน

H_a : ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) อาจจะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ค่าสถิติ การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-test) โดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่า T-test ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร และการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test หรือ ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีมากกว่า 2 ตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าน้อยกว่า 0.05 และจะยอมรับ (H_a) แทน

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและ สาเหตุของปัญหา				
		$\bar{X}$	SD	T-test	P-value	ผลการทดสอบ
เพศ	ชาย	3.06	.608	.121	.903	ไม่แตกต่าง
	หญิง	3.05	.583			
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
อายุ	15 - 25 ปี	3.04	.589	3.748	.011 *	แตกต่างกัน
	26 - 35 ปี	3.06	.581			
	36 - 45 ปี	3.16	.570			
	46 ปีขึ้นไป	2.86	.616			
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	3.14	.642	3.692	.006 *	แตกต่างกัน
	มัธยมศึกษา	3.16	.592			
	อนุปริญญา ปวช.ปวส. ปริญญาตรี	2.96	.517			
	สูงกว่าปริญญาตรี	2.84	.494			
อาชีพ	นักเรียน นักศึกษา	3.15	.726	2.649	.016 *	แตกต่างกัน
	รับราชการ	2.98	.800			
	พนักงานบริษัทเอกชน	2.82	.388			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.31	.872			
	เกษตรกร	2.89	.563			
	รับจ้าง	3.12	.575			
	อื่นๆ	3.16	.520			

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและ สาเหตุของปัญหา				
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	3.03	.651	2.429	.065	ไม่แตกต่าง
	ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.04	.486			
	ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	3.36	1.00			
	สูงกว่า 30,001 บาท	3.55	.597			
ระยะเวลาการอาศัย อยู่ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	ไม่เกิน 5 ปี	3.43	.585	.737	.567	ไม่แตกต่าง
	6 - 10 ปี	3.11	.671			
	11 - 15 ปี	3.06	.756			
	16 - 20 ปี	3.01	.736			
	21 ปีขึ้นไป	3.04	.533			

หมายเหตุ. * ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าน้อยกว่า 0.05

จากตารางที่ 4.16 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ด้วยค่าสถิติ T-test และ F-test หรือ (ANOVA) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน มีค่า P-value เท่ากับ .903 , .065 , .567 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีค่า P-value เท่ากับ .011 , .006 , .016 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมี

ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของช่วงอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จะได้ผลดังตารางที่ 4.17 - 4.19

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ

อายุ	$\bar{X}$	15 - 25 ปี	26 - 35 ปี	36 - 45 ปี	46 ปีขึ้นไป
15 - 25 ปี	3.04	-	.0270	.1281	-.1763
26 - 35 ปี	3.06	-.270	-	.1011	-.2033 *
36 - 45 ปี	3.16	-.1281	-.1011	-	-.3044 *
46 ปีขึ้นไป	2.86	.1763	.2033 *	.3044 *	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 2 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ 26 - 35 ปี และคู่ที่ 2 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ 36 - 45 ปี โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.86$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 26 - 35 ปี ($\bar{X} = 3.06$) และช่วงอายุ 36 - 45 ปี ($\bar{X} = 3.16$)

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.14	-	.0209	-.1846 *	-.2970 *	-.0068
มัธยมศึกษา	3.16	-.0209	-	-.2055 *	-.3179 *	-.0277
อนุปริญญา ปวช.ปวส.	2.96	.1846 *	.2055 *	-	-.1124	.1778
ปริญญาตรี	2.84	.2910 *	.3179 *	.1124	-	.2902
สูงกว่าปริญญาตรี	3.13	.0068	.0277	-.1778	-.2902	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 4 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา คู่ที่ 2 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา คู่ที่ 3 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา และคู่ที่ 4 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. ($\bar{X} = 2.96$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.14$) และช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.16$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.84$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.14$) และช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.16$)

ตารางที่ 4.19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน นักศึกษา	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท	ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตร กร	รับจ้าง	อื่นๆ
นักเรียน นักศึกษา	3.15	-	-.1767	-.3385	.1573	-.2622	-.0314	.0037
รับราชการ	2.98	-.1761	-	-.1624	.3333	-.0861	.1446	.1798
พนักงานบริษัท	2.82	.3385	.1624	-	.4957 *	.0763	.3070 *	.3422 *
ธุรกิจส่วนตัว	3.31	-.1573	-.3333	-.4957 *	-	-.4194 *	-.1887	-.1535
เกษตรกร	2.89	.2622	.0861	-.0763	.4194 *	-	.2307 *	.2659 *
รับจ้าง	3.12	.0314	-.1446	-.3070 *	.1887	-.2307 *	-	.0352
อื่นๆ	3.16	-.0037	-.1798	-.3422 *	.1535	-.2695 *	-.0352	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 6 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว คู่ที่ 2 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ รับจ้าง คู่ที่ 3 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ อื่นๆ คู่ที่ 4 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว คู่ที่ 5 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ รับจ้าง และคู่ที่ 6 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ อื่นๆ โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ($\bar{X} = 2.82$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.31$) ช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.12$) และช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.16$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ เกษตรกร ($\bar{X} = 2.89$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัด

สมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.31$) ช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.12$) และ ช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.16$)

ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน				
		$\bar{X}$	SD	T-test	P-value	ผลการทดสอบ
เพศ	ชาย	3.13	.628	.759	.449	ไม่แตกต่าง
	หญิง	3.08	.599			
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
อายุ	15 - 25 ปี	3.07	.586	2.617	.051	ไม่แตกต่าง
	26 - 35 ปี	3.05	.574			
	36 - 45 ปี	3.23	.625			
	46 ปีขึ้นไป	3.00	.640			
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	3.26	.642	6.554	.000 *	แตกต่างกัน
	มัธยมศึกษา	3.21	.636			
	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	2.92	.525			
	ปริญญาตรี	2.89	.460			
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.00	.707			
อาชีพ	นักเรียน นักศึกษา	3.20	.548	3.030	.007 *	แตกต่างกัน
	รับราชการ	2.87	.794			
	พนักงานบริษัทเอกชน	2.88	.294			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.11	1.03			
	เกษตรกร	3.94	.534			
	รับจ้าง	3.19	.615			
	อื่นๆ	3.24	.574			

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน				
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	3.01	.603	3.449	.017 *	แตกต่างกัน
	ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.14	.557			
	ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	3.43	1.06			
	สูงกว่า 30,001 บาท	3.55	.412			
ระยะเวลาการอาศัย อยู่ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	ไม่เกิน 5 ปี	3.23	.428	.484	.748	ไม่แตกต่าง
	6 - 10 ปี	2.99	.711			
	11 - 15 ปี	3.09	.681			
	16 - 20 ปี	3.04	.644			
	21 ปีขึ้นไป	3.12	.586			

หมายเหตุ. * ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าน้อยกว่า 0.05

จากตารางที่ 4.20 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ด้วยค่าสถิติ T-test และ F-test หรือ (ANOVA) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน มีค่า P-value เท่ากับ .449 , .051 , .748 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี เพศ อายุ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า P-value เท่ากับ .000 , .007 , .017 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของช่วงระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จะได้ผลดังตารางที่ 4.21 - 4.23

ตารางที่ 4.21 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.26	-	-.0463	-.3322 *	-.3665 *	-.2567
มัธยมศึกษา	3.21	.0463	-	-.2859 *	-.3202 *	-.2104
อนุปริญญา ปวช.ปวส.	2.92	.3322 *	.2859 *	-	-.0342	.0756
ปริญญาตรี	2.89	.3665 *	.3202 *	.0342	-	.1098
สูงกว่าปริญญาตรี	3.00	.2567	.2104	-.0756	-.1098	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 4 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา คู่ที่ 2 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา คู่ที่ 3 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา และคู่ที่ 4 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. ($\bar{X} = 2.92$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.26$) และช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.21$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.89$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.26$) และช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.21$)

ตารางที่ 4.22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน นักศึกษา	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท	ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตร กร	รับจ้าง	อื่นๆ
นักเรียน นักศึกษา	3.20	-	-.3333	-.3231	-.0889	-.2639	-.0087	.0424
รับราชการ	2.87	.3333	-	.0103	.2444	.0694	.3246 *	.3758 *
พนักงานบริษัท	2.88	.3231	-.0103	-	.2342	.0592	.3143 *	.3655 *
ธุรกิจส่วนตัว	3.11	.0889	-.2444	-.2342	-	-.1750	.0801	.1313
เกษตรกร	3.94	.2639	-.0694	-.0592	.1750	-	.2551 *	.3063 *
รับจ้าง	3.19	.0087	-.3246 *	-.3143 *	-.0801	-.2551 *	-	.0512
อื่นๆ	3.24	-.0424	-.3758 *	-.3655 *	-.1313	-.3063 *	-.0512	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 6 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ รับจ้าง คู่ที่ 2 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ อื่นๆ คู่ที่ 3 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ รับจ้าง คู่ที่ 4 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ อื่นๆ คู่ที่ 5 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ รับจ้าง และคู่ที่ 6 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ อื่นๆ โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับราชการ ($\bar{X} = 2.87$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.19$)

ช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.24$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ($\bar{X} = 2.88$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.19$) ช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.24$) ในขณะที่คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ เกษตรกร ($\bar{X} = 3.94$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนมากกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.19$) ช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.24$)

ตารางที่ 4.23 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	ไม่เกิน 10,000 บาท	ตั้งแต่ 10,001 – 20,000 บาท	ตั้งแต่ 20,001 – 30,000 บาท	สูงกว่า 30,001 บาท
ไม่เกิน 10,000 บาท	3.03	-	.1236	.4131 *	.5364
ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.04	-.1236	-	.2894	.4128
ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	3.36	-.4131 *	-.2894	-	.1233
สูงกว่า 30,001 บาท	3.55	-.5364	-.4128	-.1233	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงรายได้ต่อเดือนต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 1 คู่ ที่แตกต่างกัน คือ คู่ที่ 1 คือ ช่วงรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท กับช่วงรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.03$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วม

ในการวางแผนแตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท ($\bar{X} = 3.36$)

ตารางที่ 4.24 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
		$\bar{X}$	SD	T-test	P-value	ผลการทดสอบ
เพศ	ชาย	3.30	.611	.330	.742	ไม่แตกต่าง
	หญิง	3.28	.588			
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
อายุ	15 - 25 ปี	3.30	.617	3.156	.025 *	แตกต่างกัน
	26 - 35 ปี	3.36	.550			
	36 - 45 ปี	3.31	.607			
	46 ปีขึ้นไป	3.08	.608			
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	3.30	.587	1.953	.101	ไม่แตกต่าง
	มัธยมศึกษา	3.41	.665			
	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	3.24	.550			
	ปริญญาตรี	3.19	.561			
อาชีพ	สูงกว่าปริญญาตรี	2.98	.604	5.116	.000 *	แตกต่างกัน
	นักเรียน นักศึกษา	3.37	.743			
	รับราชการ	2.98	.760			
	พนักงานบริษัทเอกชน	3.28	.490			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.60	.883			
	เกษตรกร	3.01	.435			
	รับจ้าง	3.39	.571			
	อื่นๆ	3.35	.656			

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	3.22	.649	2.457	.063	ไม่แตกต่าง
	ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.31	.488			
	ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	3.51	1.01			
	สูงกว่า 30,001 บาท	3.80	.938			
ระยะเวลาการอาศัย อยู่ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	ไม่เกิน 5 ปี	3.47	.468	1.058	.377	ไม่แตกต่าง
	6 - 10 ปี	3.23	.711			
	11 - 15 ปี	3.17	.668			
	16 - 20 ปี	3.17	.690			
	21 ปีขึ้นไป	3.32	.559			

หมายเหตุ. * ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าน้อยกว่า 0.05

จากตารางที่ 4.24 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ด้วยค่าสถิติ T-test และ F-test หรือ (ANOVA) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน มีค่า P-value เท่ากับ .742 , .101 , .063 , .377 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ อายุ และอาชีพ มีค่า P-value เท่ากับ .025 , .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี อายุ และอาชีพ ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของช่วงอายุ และอาชีพ จะได้ผลตาราง ดังต่อไปนี้ จะได้ผลดังตารางที่ 4.25 - 4.26

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคก จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ

อายุ	$\bar{X}$	15 - 25 ปี	26 - 35 ปี	36 - 45 ปี	46 ปีขึ้นไป
15 - 25 ปี	3.30	-	.0558	.0033	-.2192 *
26 - 35 ปี	3.36	-.0558	-	-.0524	-.2749 *
36 - 45 ปี	3.31	-.0033	.0524	-	-.2225 *
46 ปีขึ้นไป	3.08	.2192 *	.2749 *	.2225 *	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคก จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 3 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ 15 - 25 ปี คู่ที่ 2 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ 26-35 ปี และคู่ที่ 3 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ 36 - 45 ปี โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.08$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคก จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 15 - 25 ปี ($\bar{X} = 3.30$) ช่วงอายุ 26 - 35 ปี ($\bar{X} = 3.36$) และช่วงอายุ 36 - 45 ปี ($\bar{X} = 3.31$)

ตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน นักศึกษา	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท	ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตร กร	รับจ้าง	อื่นๆ
นักเรียน นักศึกษา	3.37	-	-.3915	-.0923	.2308	-.3581 *	.0198	-.0238
รับราชการ	2.98	.3915	-	.2991	.6222 *	.0333	.4113 *	.3677 *
พนักงานบริษัท	3.28	.0923	-.2991	-	.3231	-.2658 *	.1121	.0685
ธุรกิจส่วนตัว	3.60	-.2308	-.6222 *	-.3231	-	-.5889 *	-.2109	-.2545
เกษตรกร	3.01	.3581 *	-.0333	.2658 *	.5889 *	-	.3780 *	.3343 *
รับจ้าง	3.39	-.0198	-.4113 *	-.1121	.2109	-.3780 *	-	-.0436
อื่นๆ	3.35	.0238	-.3677 *	-.0685	.2545	-.3343 *	.0436	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 8 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว คู่ที่ 2 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ รับจ้าง คู่ที่ 3 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ อื่นๆ คู่ที่ 4 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ นักเรียน นักศึกษา คู่ที่ 5 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน คู่ที่ 6 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว คู่ที่ 7 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ รับจ้าง และคู่ที่ 8 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ อื่นๆ โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับราชการ ($\bar{X} = 2.98$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.60$) ช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.39$) และช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.35$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ เกษตรกร ($\bar{X} = 3.01$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน

จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ นักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 3.37$) ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ($\bar{X} = 3.28$) ช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.60$) ช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.39$) และช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.35$)

ตารางที่ 4.27 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
		$\bar{X}$	SD	T-test	P-value	ผลการทดสอบ
เพศ	ชาย	3.08	.577	2.154	.032 *	แตกต่างกัน
	หญิง	2.95	.521			
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
อายุ	15 - 25 ปี	3.06	.624	1.444	.230	ไม่แตกต่าง
	26 - 35 ปี	2.98	.485			
	36 - 45 ปี	3.04	.525			
	46 ปีขึ้นไป	2.88	.607			
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	3.10	.516	9.011	.000 *	แตกต่างกัน
	มัธยมศึกษา	3.11	.547			
	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	2.92	.485			
	ปริญญาตรี	2.81	.472			
	สูงกว่าปริญญาตรี	2.24	.921			
อาชีพ	นักเรียน นักศึกษา	3.08	.608	5.950	.000 *	แตกต่างกัน
	รับราชการ	2.43	.918			
	พนักงานบริษัทเอกชน	2.83	.303			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.24	.754			
	เกษตรกร	2.88	.457			
	รับจ้าง	3.09	.475			
	อื่นๆ	3.08	.654			

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	3.00	.583	1.012	.387	ไม่แตกต่าง
	ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.01	.492			
	ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	2.95	.621			
	สูงกว่า 30,001 บาท	2.55	1.124			
ระยะเวลาการอาศัย อยู่ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	ไม่เกิน 5 ปี	3.47	.755	4.416	.002 *	แตกต่างกัน
	6 - 10 ปี	2.72	.582			
	11 - 15 ปี	2.83	.756			
	16 - 20 ปี	3.03	.613			
	21 ปีขึ้นไป	3.04	.468			

หมายเหตุ. * ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าน้อยกว่า 0.05

จากตารางที่ 4.27 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ด้วยค่าสถิติ T-test และ F-test หรือ (ANOVA) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า P-value เท่ากับ .230 , .387 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน มีค่า P-value เท่ากับ .032 , .000 , .000 , .002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของช่วงเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน จะได้ผลตาราง จะได้ผลดังตารางที่ 4.28 - 4.31

ตารางที่ 4.28 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงเพศ

เพศ	$\bar{X}$	ชาย	หญิง
ชาย	3.08	-	-.1279 *
หญิง	2.95	.1279 *	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงเพศต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 1 คู่ ที่แตกต่างกัน คือ คู่ที่ 1 คือ ช่วงเพศ หญิง กับช่วงเพศ ชาย โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงช่วงเพศ หญิง ($\bar{X} = 2.95$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงเพศ ชาย ($\bar{X} = 3.08$)

ตารางที่ 4.29 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.10	-	.0103	-.1795 *	-.2922 *	-.8595 *
มัธยมศึกษา	3.11	-.0103	-	-.1898 *	-.3025 *	-.8698 *
อนุปริญญา ปวช.ปวส.	2.92	.1795 *	.1898 *	-	-.1127	-.6800 *
ปริญญาตรี	2.81	.2922 *	.3025 *	.1127	-	-.5673 *
สูงกว่าปริญญาตรี	2.24	.8595 *	.8698 *	.6800 *	.5673 *	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 8 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา คู่ที่ 2 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา คู่ที่ 3 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา คู่ที่ 4 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา คู่ที่ 5 คือ ช่วงระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา คู่ที่ 6 คือ ช่วงระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา คู่ที่ 7 คือ ช่วงระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. และคู่ที่ 8 คือ ช่วงระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. ($\bar{X} = 2.92$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.10$) และช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) เช่นเดียวกับคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.81$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคน

ในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.10$) และช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) และคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.24$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.10$) ช่วงระดับการศึกษา มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. ($\bar{X} = 2.92$) และช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.81$)

ตารางที่ 4.30 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน นักศึกษา	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท	ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตร กร	รับจ้าง	อื่นๆ
นักเรียน นักศึกษา	3.08	-	-.6436 *	-.2462	.1675	-.1964	.0105	.0079
รับราชการ	2.43	.6436 *	-	.3974 *	.8111 *	.4472 *	.6541 *	.6515 *
พนักงานบริษัท	2.83	.2462	-.3974 *	-	.4137 *	.0498	.2567 *	.2541
ธุรกิจส่วนตัว	3.24	-.1675	-.8111 *	-.4137 *	-	-.3639	-.1570	-.1596
เกษตรกร	2.88	.1964	-.4472 *	-.0498	.3639	-	.2069 *	.2043
รับจ้าง	3.09	-.0105	-.6541 *	-.2567 *	.1570	-.2069 *	-	-.0026
อื่นๆ	3.08	-.0079	-.6515 *	-.2541	.1596	-.2043	.0026	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 9 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับ ช่วงอาชีพ นักเรียน นักศึกษา คู่ที่ 2 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน

คู่ที่ 3 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว คู่ที่ 4 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ เกษตรกร คู่ที่ 5 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ รับจ้าง คู่ที่ 6 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ อื่นๆ คู่ที่ 7 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว คู่ที่ 8 คือ ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน กับช่วงอาชีพ รับจ้าง และคู่ที่ 9 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ รับจ้าง โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับราชการ ($\bar{X} = 2.43$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มี ช่วงอาชีพ นักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 3.08$) ช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ($\bar{X} = 2.83$) ช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.24$) ช่วงอาชีพ เกษตรกร ($\bar{X} = 2.88$) ช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.09$) และช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.08$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ($\bar{X} = 2.83$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.24$) และช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.09$) และคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ เกษตรกร ($\bar{X} = 2.88$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.09$)

ตารางที่ 4.31 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน

ระยะเวลาการอาศัยอยู่ ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	$\bar{X}$	ไม่เกิน 5 ปี	6 - 10 ปี	11 - 15 ปี	16 - 20 ปี	21 ปีขึ้นไป
ไม่เกิน 5 ปี	3.47	-	-.7425 *	-.6325 *	-.4381	-.4267
6 - 10 ปี	2.72	.7425 *	-	.1100	.3044 *	.3159 *
11 - 15 ปี	2.83	.6325 *	-.1100	-	.1944	.2059 *
16 - 20 ปี	3.03	.4381	-.3044 *	-.1944	-	.0114
21 ปีขึ้นไป	3.04	.4267	-.3159 *	-.2059 *	-.0114	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคนต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 5 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอายุ 6 - 10 ปี กับช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี คู่ที่ 2 คือ ช่วงอายุ 6 - 10 ปี กับช่วงอายุ 16 - 20 ปี คู่ที่ 3 คือ ช่วงอายุ 6 - 10 ปี กับช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป คู่ที่ 4 คือ ช่วงอายุ 11 - 15 ปี กับช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี และคู่ที่ 5 คือ ช่วงอายุ 11 - 15 ปี กับช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 2.72$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี ($\bar{X} = 3.47$) ช่วงอายุ 16 - 20 ปี ($\bar{X} = 3.03$) และช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.04$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 2.83$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี ($\bar{X} = 3.47$) และช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.04$)

ตารางที่ 4.32 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล				
		$\bar{X}$	SD	T-test	P-value	ผลการทดสอบ
เพศ	ชาย	3.22	.574	.453	.651	ไม่แตกต่าง
	หญิง	3.19	.583			
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
อายุ	15 - 25 ปี	3.20	.619	3.057	.028 *	แตกต่างกัน
	26 - 35 ปี	3.22	.481			
	36 - 45 ปี	3.29	.655			
	46 ปีขึ้นไป	3.03	.532			
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	3.31	.652	2.468	.045 *	แตกต่างกัน
	มัธยมศึกษา	3.23	.587			
	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	3.11	.481			
	ปริญญาตรี	3.10	.457			
	สูงกว่าปริญญาตรี	2.96	.747			
อาชีพ	นักเรียน นักศึกษา	3.20	.712	5.397	.000 *	แตกต่างกัน
	รับราชการ	2.96	.750			
	พนักงานบริษัทเอกชน	3.13	.299			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.29	.641			
	เกษตรกร	2.93	.429			
	รับจ้าง	3.31	.566			
	อื่นๆ	3.40	.704			

ตารางที่ 4.32 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น		ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล				
		$\bar{X}$	SD	F-test	P-value	ผลการทดสอบ
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	3.06	.564	6.433	.000 *	แตกต่างกัน
	ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.28	.526			
	ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	3.53	.955			
	สูงกว่า 30,001 บาท	3.55	.661			
ระยะเวลาการอาศัย อยู่ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	ไม่เกิน 5 ปี	3.90	.787	3.517	.008 *	แตกต่างกัน
	6 - 10 ปี	3.08	.608			
	11 - 15 ปี	3.10	.699			
	16 - 20 ปี	3.06	.628			
	21 ปีขึ้นไป	3.24	.531			

หมายเหตุ. * ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าน้อยกว่า 0.05

จากตารางที่ 4.32 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ด้วยค่าสถิติ T-test และ F-test หรือ (ANOVA) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ เพศ มีค่า P-value เท่ากับ .651 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี เพศที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน มีค่า P-value เท่ากับ .028 , .045 , .000 , .000 , .008 ซึ่งมีความน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ คนในท้องถิ่นที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนใน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน จะได้ผลดังตารางที่ 4.33 - 4.37

ตารางที่ 4.33 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ

อายุ	$\bar{X}$	15 - 25 ปี	26 - 35 ปี	36 - 45 ปี	46 ปีขึ้นไป
15 - 25 ปี	3.20	-	.0153	.0948	-.1750
26 - 35 ปี	3.22	-.0153	-	.0796	-.1903 *
36 - 45 ปี	3.29	-.0948	-.0796	-	-.2698 *
46 ปีขึ้นไป	3.03	.1750	.1903 *	.2698*	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.33 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 2 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับ ช่วงอายุ 26 - 35 ปี และคู่ที่ 2 คือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ 36 - 45 ปี โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=3.03$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 26 - 35 ปี ($\bar{X} = 3.22$) และช่วงอายุ 36 - 45 ปี ($\bar{X} = 3.29$)

ตารางที่ 4.34 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา ปวช.ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.31	-	-.0749	-.1909 *	-.2106 *	-.3531
มัธยมศึกษา	3.23	.0749	-	-.1160	-.1357	-.2782
อนุปริญญา ปวช.ปวส.	3.11	.1909 *	.1160	-	-.0197	-.1622
ปริญญาตรี	3.10	.2106 *	.1357	.0197	-	-.1425
สูงกว่าปริญญาตรี	2.96	.3531	.2782	.1622	.1425	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.34 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 2 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา และคู่ที่ 2 คือ ช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา อนุปริญญา ปวช.ปวส. ($\bar{X} = 3.11$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.31$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.10$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.31$)

ตารางที่ 4.35 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน นักศึกษา	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท	ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตร กร	รับจ้าง	อื่นๆ
นักเรียน นักศึกษา	3.20	-	-.2444	-.0692	.0889	-.2722	.1093	.2000
รับราชการ	2.96	-.2444	-	.1752	.3333	-.0278	.3537 *	.4444 *
พนักงานบริษัท	3.13	.0692	-.1752	-	.1581	-.2030	.1785	.2692
ธุรกิจส่วนตัว	3.29	-.0889	-.3333	-.1581	-	-.3611	.0204	.1111
เกษตรกร	2.93	.2722	.0278	.2030	.3611	-	.3815 *	.4722 *
รับจ้าง	3.31	-.1093	-.3537 *	-.1785	-.0204	-.3815 *	-	.0907
อื่นๆ	3.40	-.2000	-.4444 *	-.2692	-.1111	-.4722 *	-.0907	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.35 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 4 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอาชีพรับราชการ กับช่วงอาชีพ รับจ้าง คู่ที่ 2 คือ ช่วงอาชีพ รับราชการ กับช่วงอาชีพ อื่นๆ คู่ที่ 3 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ รับจ้าง และคู่ที่ 4 คือ ช่วงอาชีพ เกษตรกร กับช่วงอาชีพ อื่นๆ โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับราชการ ($\bar{X} = 2.96$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มี ช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.31$) และช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.40$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ เกษตรกร ($\bar{X} = 2.93$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอาชีพ รับจ้าง ($\bar{X} = 3.31$) และช่วงอาชีพ อื่นๆ ($\bar{X} = 3.40$)

ตารางที่ 4.36 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	ไม่เกิน 10,000 บาท	ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	สูงกว่า 30,001 บาท
ไม่เกิน 10,000 บาท	3.06	-	.2193 *	.4707 *	.4874
ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	3.28	-.2193 *	-	.2514	.2681
ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	3.53	-.4707 *	-.2514	-	.0167
สูงกว่า 30,001 บาท	3.55	-.4874	-.2681	-.0167	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.36 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงรายได้ต่อเดือนต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 2 คู่ ที่แตกต่างกัน คือ คู่ที่ 1 คือ ช่วงรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท กับช่วงรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท และคู่ที่ 2 คือ ช่วงรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท กับช่วงรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.06$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท ($\bar{X} = 3.28$) และช่วงรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท ($\bar{X} = 3.53$)

ตารางที่ 4.37 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน

ระยะเวลาการอาศัยอยู่ ในพื้นที่ตำบล คลองโคน	$\bar{X}$	ไม่เกิน 5 ปี	6 - 10 ปี	11 - 15 ปี	16 - 20 ปี	21 ปีขึ้นไป
ไม่เกิน 5 ปี	3.90	-	-.8172 *	-.8024 *	-.8357 *	-.6648 *
6 - 10 ปี	3.08	.8172 *	-	.0148	-.0185	.1524
11 - 15 ปี	3.10	.8024 *	-.0148	-	-.0333	.1376
16 - 20 ปี	3.06	.8357 *	.0185	.0333	-	.1709
21 ปีขึ้นไป	3.24	.6648 *	-.1524	-.1376	-.1709	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.37 ผลการเปรียบเทียบภายหลัง พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคนต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบ 4 คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ช่วงอายุ 6 - 10 ปี กับช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี คู่ที่ 2 คือ ช่วงอายุ 11 - 15 ปี กับช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี คู่ที่ 3 คือ ช่วงอายุ 16 - 20 ปี กับช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี และคู่ที่ 4 คือ ช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป กับช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี โดยคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 3.08$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี ($\bar{X} = 3.90$) เช่นเดียวกับ คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 3.10$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ ไม่เกิน 5 ปี ($\bar{X} = 3.90$) คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 16 - 20 ปี ($\bar{X} = 3.06$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการ

มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุไม่เกิน 5 ปี ($\bar{X} = 3.90$) คนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.24$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคนในท้องถิ่นที่มีช่วงอายุไม่เกิน 5 ปี ($\bar{X} = 3.90$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และนำเสนอข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.2 ขอบเขตของการศึกษา
- 5.3 ระเบียบวิธีวิจัย
- 5.4 สรุปผลการศึกษา
- 5.5 อภิปรายผลการศึกษา
- 5.6 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

5.2 ขอบเขตของการศึกษา

ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม และคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้กำหนดพื้นที่ศึกษาไว้ที่ป่าชายเลนคลองโคน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยในส่วนของระยะเวลาที่ศึกษา คือ เดือนพฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2556

5.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งหมด 5 คน โดยการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) มีดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน 2) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน 3) ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน 4) สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน 5) ผู้ประกอบการโฮมสเตย์และรีสอร์ท และกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยได้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบโอกาส หรือไม่ทราบความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ซึ่งได้ข้อมูลสถิติของคนในชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองโคน จากเว็บไซต์ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน, 2555) ได้ทราบจำนวนของคนในชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองโคนนั้น มีจำนวนคนในชุมชนท้องถิ่นประมาณ 4,500 คน ต่อปี ซึ่งทางผู้วิจัยได้มีการ (เทียบจากตารางของ Krejcie และ Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 354 คน จึงได้เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 คน ในการหาข้อมูล ทั้งนี้ ทางผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ หรือตามความสะดวก (Accidental or Convenience Sampling) ในการเก็บข้อมูลจากคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนั้น จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามทั้งหมดนำมาทำการวิเคราะห์และประมวลผล ส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนำมาสรุปข้อมูล โดย

ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการบรรยาย หรือ อธิบายลักษณะ ทั้งนี้ ได้มีการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นมาทำเป็นตาราง เพื่อเปรียบเทียบ ข้อมูลที่ได้จากประเด็นต่างๆ และในส่วนที่ได้รับจากแบบสอบถามที่แจกให้กลุ่มตัวอย่างคนใน ชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน ได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบข้อมูล (Editing) ลงรหัส (Coding) และประมวลผลข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ทำการลงรหัสเรียบร้อยแล้ว มาบันทึกข้อมูลลง ในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ใน การประมวลผลข้อมูล จากนั้น ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาจำนวนร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชน ท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลอง โคน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน ความต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งใช้สถิติขั้นสูงใน การประมวลผล เพื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และ ตัวแปรตาม โดยใช้วิธี การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็น อิสระต่อกัน (Independent Samples T-test) โดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่า T-test ในการทดสอบ สมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร และการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มี มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test หรือ ANOVA) ใน การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มากกว่า 2 ตัวแปรที่ ไม่เกี่ยวข้องกัน

5.4 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

5.4.1 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นคำถาม 10 คำถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคนนั้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับดี ในการเข้าใจคำจำกัดความของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสามารถนำไปปฏิบัติ หรือดำเนินงานในสถานที่จริงได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ นั้นได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรป่าชายเลน และการชมวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่แต่ละผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็จะมี การแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมออกมา ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้น การดูแลเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยว และการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน

ในขณะที่ การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่ผลประโยชน์ที่ได้รับโดยตรงเลยนั้น คือ คนในชุมชนท้องถิ่นที่ได้มีอาชีพใหม่เข้ามาในชุมชน นอกเหนือจากอาชีพหลัก ซึ่งเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามา ก็ได้มีการกระจายรายได้ต่างๆ ชาวบ้านมีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชน

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดแผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน ในหลายๆ ส่วน เช่น การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปรับปรุงในส่วน of แหล่งท่องเที่ยว และบรรยากาศต่างๆ ให้กลมกลืนกับธรรมชาติให้มากที่สุด การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาด พบว่า ส่วนใหญ่สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคนนั้น ได้มีการสร้างไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ที่พักโฮมสเตย์ รีสอร์ทที่มีเป็นจำนวนมาก การจัดการด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่นั้นได้มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยในการอนุรักษ์ ดูแล รักษาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนของการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ส่วนใหญ่ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งเที่ยวนั้น ทางเว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ นิทรรศการ และหนังสือพิมพ์

ทั้งนี้ ในส่วนของข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แต่มีในส่วนของ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน นั้นต้องการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในขณะที่ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ทนั้น ต้องการโครงการเกี่ยวกับการรณรงค์การปลูกป่าชายเลนให้มีความต่อเนื่อง

5.4.2 การทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาการทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการสอบถามจากแบบสอบถาม จำนวน 15 ข้อประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจ มีผู้ตอบประเด็นคำถามถูก 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 86.67 และขาดความรู้ความเข้าใจ มีผู้ตอบประเด็นคำถามผิด 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 13.33

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนในชุมชนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นคำถาม 2 คำถาม คือ 1) ผลประโยชน์ที่คนในท้องถิ่นได้รับ คือ ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว และ 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้อิทธิพลของชุมชนในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากความเป็นอยู่เดิม

ในขณะที่ ส่วนใหญ่ในภาพรวม มีประเด็นคำถามที่มีคนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นคำถาม 13 ข้อ คือ 1) คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นป่าชายเลนคลองโคน 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความยั่งยืน 5) เมื่อเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนไม่มีความอุดมสมบูรณ์ 6) คนในชุมชนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน 7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความรับผิดชอบต่อหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว 8) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ 9) จุดเด่นของป่าชายเลนคลองโคน คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น 10) กิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การปลูกป่าชายเลน การศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น 11) การให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน 12) ลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญ 13) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.4.3 การเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการสุ่มตัวอย่างคนในชุมชนท้องถิ่น 354 คน โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า จากข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

และมีอายุอยู่ระหว่าง 26 - 35 ปี มากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด ทั้งนี้คนในท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีรายได้ ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท และอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคนระยะเวลา 21 ปีขึ้นไป มากที่สุด

จากการเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ได้ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อ

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (อายุ และ อาชีพ) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของคนในท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีจำแนกตามลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ (อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่าง กัน ในขณะที่ คนในท้องถิ่นที่มีจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำแนกตามลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ พบว่า คนในท้องถิ่นที่มีลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ (เพศ) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ คนใน ท้องถิ่นที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่คลองโคน) ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนใน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.4.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมใน การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมใน การติดตามและประเมินผล ซึ่งในการวิจัยในส่วนนี้ได้มีการวัดระดับการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 5 ระดับ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในทุกๆ ด้าน

ตารางที่ 5.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	3.05	.592	ปานกลาง	4
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.10	.610	ปานกลาง	3
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.28	.596	ปานกลาง	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.00	.545	ปานกลาง	5
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.20	.580	ปานกลาง	2
รวม	3.13	.484	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.28$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.20$) และส่วนด้านที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.00$)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ ด้านที่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ในภาพรวมในด้านนี้ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยเรียงตามระดับการมีส่วนร่วมจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน (ปัญหาด้านขยะ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ) รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น (การสนับสนุนจากภาครัฐ การร่วมมือของคนในชุมชน ฯลฯ) และได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับปัญหาที่พบในพื้นที่ท่องเที่ยว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในภาพรวมในด้านนี้ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยเรียงตามระดับการมีส่วนร่วมจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพ ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในพื้นที่ และได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ด้านที่ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวมในด้านนี้ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยเรียงตามระดับการมีส่วนร่วมจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ท่องเที่ยว ป่าชายเลน คลองโคกให้มีความยั่งยืน รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับนักท่องเที่ยว และได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ ด้านที่ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมในด้านนี้ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยเรียงตามระดับการมีส่วนร่วมจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคก ได้มีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคก และได้รับรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้รับผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคก และด้านที่ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ในภาพรวมในด้านนี้ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยเรียงตามระดับการมีส่วนร่วมจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนให้มีความยั่งยืน รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ ได้มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาที่วางไว้ และได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้มีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

การตัดสินใจที่จะเข้าร่วมแสดง ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าร่วม	129	36.4
ไม่เข้าร่วม	6	1.7
ไม่แน่ใจ	219	61.9
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น พบว่า คนในชุมชนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” ร้อยละ 61.9 รองลงมา คือ เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 36.4 และลำดับสุดท้าย คือ ไม่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

5.5 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

5.5.1 สรุปผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

โดยสรุปผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้สรุปโดยการอ้างอิงจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ประกอบกับการสรุปประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน โดยจากการศึกษา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการดูแลในหลายๆ ด้านร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคนนั้น ได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อ

เป็นการตอบสนองถึงความต้องการของผู้ประกอบการที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และในส่วน of หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้มีการกล่าวถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว คลองโคน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลได้มีการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น และมีอาชีพรองรับคนในท้องถิ่นอีกด้วย ซึ่งเป็นผลทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ กฤษณ์ โคตรสมบัติ (2553) ได้กล่าวถึง ประเด็นการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่ง พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่า ความสำคัญ และการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์กรในการจัดการ และการบริหารการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตแก่งสามพันโบก เนื่องจากการทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น และงานวิจัยของ ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2552) ที่กล่าวถึงประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของคนในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งกันนั้นๆ จึงแสดงให้เห็นได้ว่าทุกชุมชนนั้นได้มีการพัฒนาความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และที่สำคัญคือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน นั้น ส่วนใหญ่จะมีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดูแล รักษา ทรัพยากรป่าชายเลนให้มีความสมบูรณ์ จากความร่วมมือของทุกๆ หน่วยงาน ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้จากความเป็นมาของคลองโคนที่แต่ก่อนป่าชายเลนนั้น ไม่ได้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างเช่นในปัจจุบันนี้ ซึ่งสามารถจะให้เห็นได้ว่าทุกหน่วยงาน หรือทุกภาคส่วนรวมทั้งที่สำคัญ คือ คนในชุมชนท้องถิ่นได้ให้ความร่วมมือในการฟื้นฟูป่าชายเลนจนทำให้ในปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเยือนป่าชายเลนคลองโคนได้

5.5.2 สรุปผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาการทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้สรุปโดยการอ้างอิงจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ประกอบกับการสรุปประเด็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการสอบถามจากแบบสอบถาม จำนวน 15 ข้อประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจ มีผู้ตอบประเด็นคำถามถูก 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 86.67 และขาดความรู้ความเข้าใจ มีผู้ตอบประเด็นคำถามผิด 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 13.33 สามารถสรุปได้ว่าคนในชุมชนท้องถิ่นป่าชายเลนคลองโคนนั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศลิษา หมัดลิ่ง (2549) พบว่า คนในชุมชนบ้านคลองสนกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ได้กล่าวถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ชาวบ้านคลองสนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก เพราะว่าส่วนใหญ่ทุกชุมชนมีความเข้าใจรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้มีการจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การได้รับผลประโยชน์ที่ยั่งยืนจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงจำเป็นที่ชาวบ้านต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามสามารถทำให้ทราบได้ว่า ส่วนใหญ่คนในชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากผลสรุปดังกล่าวสามารถนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างยั่งยืนได้ และยังทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้าใจได้ดีอีกด้วย

5.5.3 สรุปผลการเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ของปัญหา 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ ได้สรุปโดยการอ้างอิงจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ประกอบกับการสรุปประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคนสามารถสรุปได้ว่า ในแต่ละด้านที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะประชากรศาสตร์นั้น มีทั้งในส่วนของความแตกต่างตามที่ตั้งในสมมติฐาน และไม่แตกต่างในส่วนของระดับมีส่วนร่วม ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่นั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศลิษา หมัดลั่ง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ได้กล่าวถึงประเด็น การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวบ้านคลองสนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์จะมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล แตกต่างกัน และงานวิจัยของ สุรศักดิ์ วรภานุญญา (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ของลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ในขณะที่งานวิจัยรัตนวิ จุลพันธุ์ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นกรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ได้กล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ของลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า อาชีพ ประสบการณ์ในการอบรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานภาพทางสังคม และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในชุมชนแตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นหรือระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแตกต่างกัน และเหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ มีส่วนทำให้มีระดับการมีส่วนร่วมมาก หรือน้อย ซึ่งจากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีทั้งแตกต่างกัน และสัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ตามจึงแสดงให้เห็นได้ว่าลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นที่แตกต่างกันกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใหญ่มีความ

แตกต่างกันในการมีส่วนร่วม หรือการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือได้ว่าในส่วนของป่าชายเลนคลองโคนนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องใส่ใจในส่วนในเรื่องการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ไม่ใช่มีส่วนร่วมเพียงแต่ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงเท่านั้น แต่เป็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นทุกคน

5.5.4 สรุปผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งในการวิจัยในส่วนนี้ได้มีการวัดระดับการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งได้สรุปโดยการอ้างอิงจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ประกอบกับการสรุปประเด็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่าส่วนใหญ่ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในทุกๆ ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และส่วนด้านที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุ วรมิตร (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับประชาชนชาวเกาะสมุยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก เพราะว่าประชาชนชาวเกาะสมุยนั้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา และงานวิจัยของ ศลิษา หมดลิ่ง (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ได้กล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล ทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนบ้านคลองสนสรุปเป็นประเด็นได้ 5 ประเด็น ดังนี้

การตระหนักถึงความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ความรู้ในการอธิบายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ความไม่แน่นอนหรือการฉวยโอกาสในการกำหนดราคาสินค้าและบริการต่างๆของชาวคลองสน และการเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ ของสมาคม ชมรมต่างๆ ของชาวคลองสนตลอดจนการจัดการบริหารสมาคมชมรมให้เจริญก้าวหน้า เพราะว่าระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยหลายๆ อย่างในชุมชนที่ทำให้เกิดความแตกต่าง เช่น หน่วยงาน หรือการได้รับผลประโยชน์ของคนที่อยู่ในชุมชนเดียวกันแต่อยู่กับคนละพื้นที่ ก็ถือได้ว่าเป็นปัจจัยในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามงานวิจัยได้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ของฟอร์นาร์อฟ Fornaroff (1980) ที่เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย การติดตามประเมินผล การดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และแนวคิดของอकिन รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนา การวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา เพราะว่าแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถนำมาเขียนเป็นประเด็นหลักๆ ในกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ที่มีความสัมพันธ์กันในส่วนของการวัดระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นได้

ทั้งนี้จึงทำให้เข้าใจได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอน หรือกระบวนการในการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคกนุ้ให้มีความยั่งยืน ทั้งทรัพยากรป่าชายเลน และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้คงความสมบูรณ์ไว้ เพื่อที่จะสามารถรักษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน และระบบนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะเลือกมาท่องเที่ยวได้

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.6.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่ได้มีแนวคิดและการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับคืออยู่แล้ว แต่ในบางหน่วยงานยังขาดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน อย่างเช่น หน่วยงานภาครัฐ กับหน่วยงานเอกชน ซึ่งควรมีการติดต่อประสานงานกันมากขึ้น ในการเข้าไปดูแลในแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน ไม่ได้ต่างคนต่างทำ เพราะต่างก็มีเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันในการดูแลทรัพยากรป่าชายเลนให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน

2) จากผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่นั้นมีความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าคนในชุมชนท้องถิ่นนั้นมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จึงทำให้เห็นความสำคัญได้ว่าคนในชุมชนตำบลคลองโคนนั้น มีทั้งคนที่มีส่วนร่วมมาก และมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น เข้าไปในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับคนในท้องถิ่น และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อจะสามารถทำให้คนในท้องถิ่นนั้นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและยุติธรรม

3) จากผลการวิจัย พบว่า การทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมนั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก แต่ในทางปฏิบัติมีบางส่วนที่จัดกิจกรรมบางอย่างที่ขัดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเก็บหอย เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำลายธรรมชาติ จึงทำให้เข้าใจได้ว่ามีบางส่วนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังน้อยอยู่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ในข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การจัดการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง

4) จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม นั้น ในภาพรวมได้มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด 5 ด้าน ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจากการได้เข้าไปเก็บข้อมูลนั้น ทำให้ทราบได้ว่าการมีส่วนร่วมใน

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะเป็นการมีส่วนร่วมเฉพาะกลุ่ม เช่น ในกลุ่มของผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงก็จะมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก แต่ถ้าเป็นคนในท้องถิ่นทั่วไปที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงก็จะได้มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศคลองโคน หรือมีก็จะเป็นการมีส่วนร่วมน้อย จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมหรือสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นทุกคนนั้นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคนร่วมกัน เพื่อที่จะสามารถทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดความยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม แรงจูงใจ ของนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวที่ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับเฉพาะความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว

2) ควรมีการศึกษายาทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม เพราะถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการเข้าไปดูการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่มีความน่าสนใจ แต่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกัน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

3) ควรมีการศึกษาในส่วนของการเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนของที่อื่น เพื่อนำมาศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ละที่ โดยศึกษาความเหมือนและแตกต่าง เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการศึกษาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอื่นๆ ต่อไป

4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีต่อคนในชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากสามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา หรือข้อบกพร่องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคน

5) ควรมีการศึกษารูปแบบและประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม เพราะจะได้นำไปเป็นประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนในที่อื่นๆ ได้ ให้มีความชัดเจนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ดียิ่งขึ้น

6) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถนำไปเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างของชุมชนอื่นๆ ได้

DRU
บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2526). *คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนสำหรับนักพัฒนากร*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). *นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ECOTOURISM) ปี พ.ศ.2538-2539*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2544). *แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2545). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2545). *คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การประจวบคีรีขันธ์. (2539). *นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: การประจวบคีรีขันธ์.
- กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้โครงการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตยา ชัยกุล. (2550). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชิด สกณะพัฒน์ และคณะ. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. (2542). *คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). *กลวิธีและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.
- วรรณพร วณิชชานุกร และคณะ. (2541). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วรรณพร วณิชชานุกร และราชภัฏสวนดุสิต. (2540). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: ECOTOURISM*. กรุงเทพฯ: ทรรปณ์ศิลป์.
- วรรณา วงศ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2547). *การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง*. กรุงเทพฯ: โพรเฟซ.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. (2538). *โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ : กรณีภาคใต้*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย. (2542). *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย.
- สนธิ อักษรแก้ว. (2541). *นิเวศวิทยาป่าชายเลน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพุทธร ฐระเจน. (2540). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546). *เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2546). เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.
- อकिन รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.
- อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิญญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิศรัฎฐ์ รินไธสง และคณะ. (2552). รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.

บทความ

- ฐิติธิ์ ชูชาติ. (2538). องค์ประกอบพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว, 14(4), น. 39-44.
- ภราเดช พยัณวิเชียร. (2539, เมษายน - มิถุนายน). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว, 15(2), น. 4-7.
- เสรี วังสไพจิตร. (2530). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปีท่องเที่ยวไทย. จุลสารการท่องเที่ยว, 6(1), น. 7.
- ศรันย์ เลิศรักษ์มงคล. (2540, มกราคม - มีนาคม). การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว, 16(1), น. 12-15.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545, ตุลาคม- ธันวาคม). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว, 21(4), น. 38-48.

วิทยานิพนธ์

- กฤษณ์ โศตรสมบัติ. (2553). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปิยวรรณ คงประเสริฐ. (2552). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาณุ วรรณิตร. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รัตนวดี จุลพันธุ์. (2547). การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิฑิตา งามปัญญา. (2546). การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วีระศักดิ์ กราปัญญา. (2554). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนอ่าวท่าเลน บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศลิษา หมดลัง. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุกัญญา มารศรี. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่ที่ 10 บ้านสามัคคี ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรศักดิ์ วรรณบุญญา. (2547). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อารีรัตน์ ธีรทอง (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อำนาจ รักษาพล. (2549). การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2555). พี่ในป่าชายเลน. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2556, จาก <http://www.dmcr.go.th/marinecenter/mangrove-lesson3.php>.
- กรมป่าไม้. (2548). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.forest.go.th/WEFCOM/Part2TAT.html>.
- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. (2552). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2556, จาก www.samutsongkhram.go.th/2011V2/data/vision_new53.doc.
- การจัดการองค์ความรู้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2552). ความรู้พื้นฐานเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับป่าชายเลน. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2556, จาก <http://www.km.dmcr.go.th/index.php>.
- ที่เที่ยวไทย. (2553). ข้อมูลทั่วไปของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.teeteawthai.com>.
- ศูนย์กิจกรรมเพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555). แผนที่การเดินทางป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.enac-club.com/pic/details/location/locations-khongkhon.htm>.
- สายสุณีย์ สิงห์ทัศน์. (2555). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.highlightthailand.com>.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2554). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2555, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK27/chapter3/t27-3-11.html>.

- เสรี เวชบุษกร. (2538). *ส่วนนันทนาการและสื่อความหมาย สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช*. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2555, จาก http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html.
- สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). *ความสามารถในการรองรับ (carrying capacity)*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2555, จาก <http://km.reo15.net>.
- สถัญญ์ แสงอรัญ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ (Ecotourism)*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2555, จาก http://www.dnp.go.th/NPO/html/Tour/Eco_Tour.html.
- หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (2553). *7 Greens Concept ไม่รู้จัก ไม่อินเทอร์เน็ต*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.thaipost.net>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน. (2555). *แผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ.2555-2557*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2556, จาก http://klongkone.go.th/page_p3y.html

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Boo, Elizabeth. (1991). *Planning for ecotourism Park*. 2(3), pp. 4-8.
- Cohen, J.M. and Uphoff. (1981). *N.T. Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University.
- Commonwealth Department of Tourism. (1993). *Tourism Australia Passport to growth, A National Tourism Strategy (Implementation Progress Report Number 1)*. Canberra, Australia: Commonwealth of Australia. p. 47.
- Fornaroff. (1980). *A. Community involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva: World Health Organization.
- Foster, Douglas. (1985). *Travel and tourism management*. London: Macmillan.
- Gardner, T. and McArthur S. (1994). *Guided Nature Based Tourism in Tasmania Forests; Trends constraints and implications*. Tasmania: Forestry Tasmania. p. 81.

Hector Ceballos-Lascurain. (1991). *Tourism, ecotourism and protected areas Park*. 2(3), pp. 31-35.

Koufman. (1949). *H.F. Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities*. Agricultural Experiment Station Bulletins.

Oakley. (1984). *P. Approaches To Participation in Rural Development*. Geneva: International Office.

United Nation. (1981). *Department of International Economic and Social Affair. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. Report of the Meeting for The Adhoc Group of Expert. New York: United Nation.

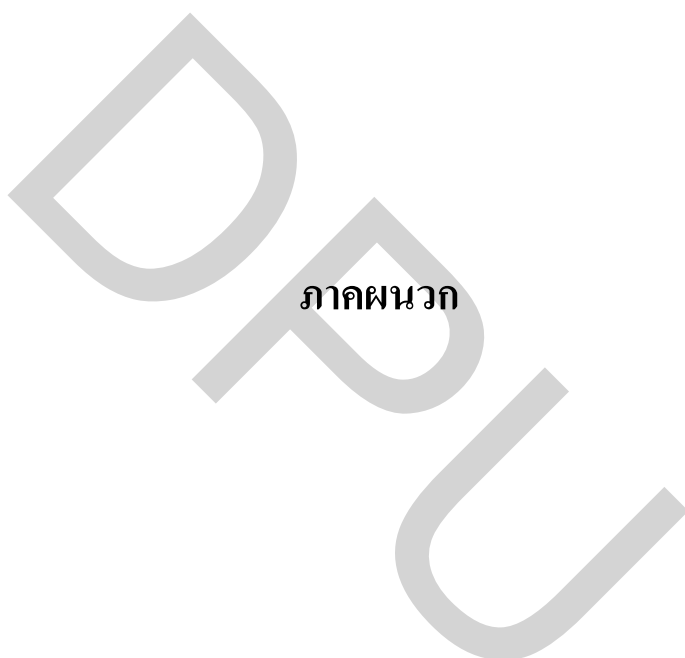
William W. Reeder. (1974). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State*. Cornell University. (Unpublished Ph.D.Dissertation).

ARTICLE

Ruschman. D. (1992, March). *Ecological tourism in Brazil*. Tourism Management. 13 pp. 125-128.

ELECTRONIC SOURCE

The International Ecotourism Society. (1990). *What is Ecotourism?*. Retrieved January 12, 2012, from: <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ภาพที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนคลองโคน

ภาพที่ 1 จุดขึ้นเรือหางยาววัดคลองโคน เพื่อเข้าไปชมป่าชายเลนคลองโคน

ภาพที่ 2 จุดขึ้นเรือหางยาวศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน เพื่อเข้าไปชมป่าชายเลนคลองโคน

ภาพที่ 3 บริเวณภายในศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน

ภาพที่ 4 บรรยากาศชุมชนป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 5 บรรยากาศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 6 โสมกระเตง ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

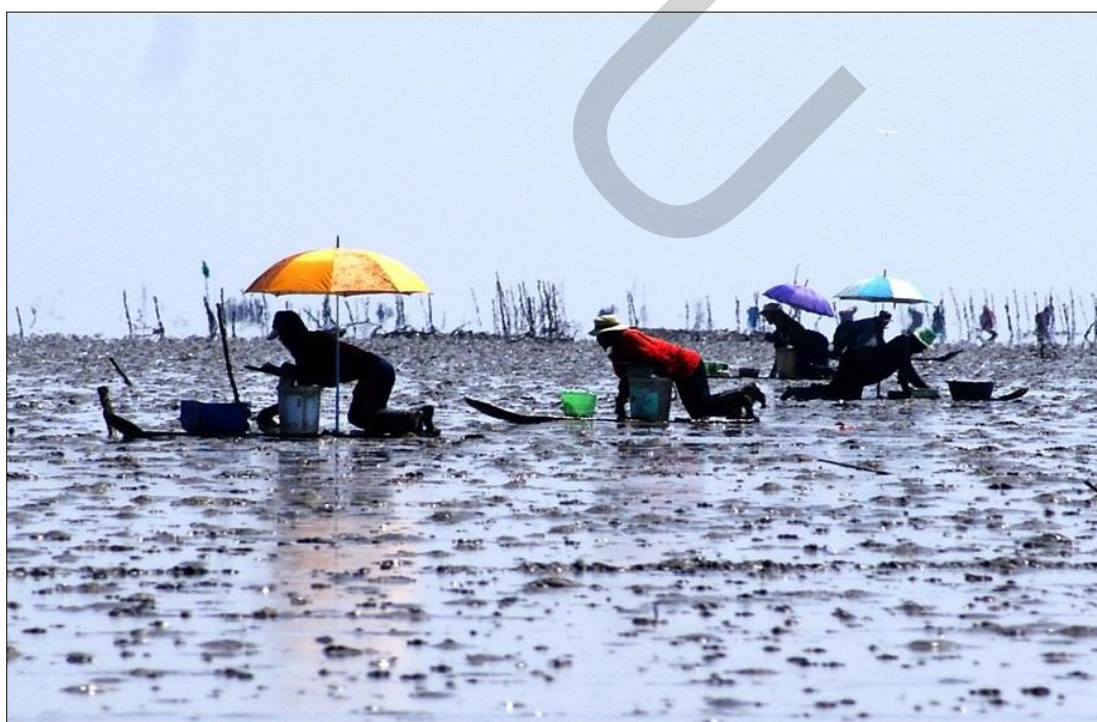
ภาพที่ 7 รูปภาพการประชาสัมพันธ์ ป่าชายเลนคลองโคน

ภาพที่ 8 พื้นที่ปลูกป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 9 ลานกิจกรรมให้ความรู้ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน

ภาพที่ 10 ชาวบ้านเก็บกระดานเลนเก็บหอย ป่าชายเลนคลองโคน

ภาคผนวก ข
ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

1. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
■ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยว ■ การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ ■ การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ■ การจัดการด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ ■ ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน
■ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยว ■ การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ ■ การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ■ การจัดการด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ ■ ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

3. ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน
■ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยว ■ การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดสนใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ ■ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ■ การจัดการด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ ■ ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
4. สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท
■ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยว ■ การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ■ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดสนใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ ■ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ■ การจัดการด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ■ การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ ■ ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

5. ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- การจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยว
- การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดสนใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศ
- การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก
- การจัดการด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์
- ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาคผนวก ค
แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อที่ 1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึงอะไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 ท่านมีการจัดกิจกรรมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ข้อที่ 4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 5 ท่านได้รับผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 6 ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 7 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวและบรรยากาศหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 8 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 9 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 10 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 11 ท่านมีข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น หรือสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม เกี่ยวกับภาพรวมของป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเลขที่.....

วันที่เก็บแบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นการหาข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการสามารถส่งเสริม และเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของคนในชุมชนท้องถิ่น

อรรธรณ เกิดจันทร์

(ผู้วิจัย)

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

2. อายุ

☐ 1) 15 - 25 ปี

☐ 2) 26 - 35 ปี

☐ 3) 36 - 45 ปี

☐ 4) 46 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ 1) ประถมศึกษา

☐ 2) มัธยมศึกษา

☐ 3) อนุปริญญา ปวช.ปวส.หรือเทียบเท่า

☐ 4) ปริญญาตรี

☐ 5) สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ 1) นักเรียน นักศึกษา

☐ 2) รับราชการ

☐ 3) พนักงานบริษัทเอกชน

☐ 4) ประกอบธุรกิจส่วนตัว

☐ 5) เกษตรกร

☐ 6) รับจ้าง

☐ 7) อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

☐ 1) ไม่เกิน 10,000 บาท

☐ 2) ตั้งแต่ 10,001 – 20,000 บาท

☐ 3) ตั้งแต่ 20,001 – 30,000 บาท

☐ 4) สูงกว่า 30,001 บาท

6. ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคนเป็นเวลานานเท่าใด

☐ 1) ไม่เกิน 5 ปี

☐ 2) 6 - 10 ปี

☐ 3) 11 - 15 ปี

☐ 4) 16 - 20 ปี

☐ 5) 21 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 : ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านมากที่สุด

รายการ	ถูก	ผิด
1. คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ		
2. หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ		
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น ป่าชายเลนคลองโคน		
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความยั่งยืน		
5. เมื่อเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนไม่มีความอุดมสมบูรณ์		
6. คนในชุมชนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน		
7. ผลประโยชน์ที่คนในท้องถิ่นได้รับ คือ ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว		
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความรับผิดชอบต่อหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว		
9. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ		
10. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากความเป็นอยู่เดิม		
11. จุดเด่นของป่าชายเลนคลองโคน คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น		
12. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การปลูกป่าชายเลน การศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น		
13. การให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน		
14. ลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญ (ที่พัก ที่จอดรถ ร้านอาหาร)		
15. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน		

ส่วนที่ 3 : การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน
จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด

รายการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา					
1.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ ท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน (ปัญหาด้านขยะ ปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ)					
1.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่ เกิดขึ้น (การสนับสนุนจากภาครัฐ การร่วมมือของคนใน ชุมชน ฯลฯ)					
1.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับปัญหาที่พบ ในพื้นที่ท่องเที่ยว					
1.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการ กับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว					
1.5 ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ พบในแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน					
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน					
2.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในพื้นที่					
2.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่					
2.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพ					
2.5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการ จัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในพื้นที่					

รายการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
3.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้					
3.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับนักท่องเที่ยว					
3.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					
3.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคนให้มีความยั่งยืน					
3.5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว					
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
4.1 ท่านได้รับผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน					
4.2 ท่านได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน					
4.3 ท่านได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
4.4 ท่านได้มีอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว ป่าชายเลนคลองโคน					
4.5 ท่านได้รับรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนคลองโคน					
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
5.1 ท่านได้มีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5.2 ท่านได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนให้มีความยั่งยืน					

รายการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของ แหล่งท่องเที่ยวอยู่สม่ำเสมอ					
5.5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานตาม แผนการพัฒนาที่วางไว้					

ถ้าท่านมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม” ท่านต้องการจะเข้าร่วม
หรือไม่

☐ 1) เข้าร่วม ☐ 2) ไม่เข้าร่วม ☐ 3) ไม่แน่ใจ

ส่วนที่ 4 : ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ท่านมีข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม”

.....

.....

.....

ขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวอรรวรรณ เกิดจันทร์

ประวัติการศึกษา

ปี 2554 ปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 1)

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ปี 2555 - 2556

อาจารย์แผนกการโรงแรมและการท่องเที่ยว

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี

ปี 2556 - ปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่แผนงานและประเมินผล

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี